

2695 Tutterskulle

Kommun	Laxå	Totalareal	112 ha
Naturgeografisk region	23	Areal land	110 ha
Objektskategori	U1	Areal vatten	2 ha
Markägare	Sveaskog	Areal produktiv skogsmark	98 ha

Areal värdekärna	83 ha	Areal skyddszon	0 ha
Areal utvecklingsmark	0 ha	Areal arronderingsmark	19 ha

Kriterier för urval

- Större naturskog
- Representativt för regionen
- Hög grad av naturlighet
- Ingår i ett kluster av värdefulla områden

Beskrivning av området

Objektet utgörs till större delen av den höjdplatå som omger bergknallen Tutterskulle. I sydväst finns tjärnen Spåndals Bergsjö och i väster myren Krussimosse. Avståndet från Tutterskulle till Tivedens nationalpark är drygt en kilometer i nordöstlig riktning. Skogen i objektet utgörs huvudsakligen av flerskiktad äldre tallskog i 100-150-års-åldern, med ett för trakten ovanligt stort inslag av lövträd. Marken är kuperad och till övervägande del frisk, men med fuktiga svackor här och var. Det finns ett flertal stora block och lodytor spridda i området. De högst belägna delarna av objektet utgörs av glesa tallbestånd, men andelen hållmarkstallskog är liten. De låglänta partierna i objektet är bevuxna med blandskog av gran, tall, björk, klibbal och asp, samt av mindre sumpskogsbestånd. Ett låglänt granbestånd innehåller ett flertal grova aspar och gott om lågor. Här växer veckticka på asplågor. För övrigt förekommer död ved mest som spridda torrakor och högstubbar eller dimensionsavverkningsstubbar av tall. Många av dessa är kolade av forna bränder. Bland övriga funna signal- och rödlistearter kan nämnas rävticka, kolflarnlav, vedskivlav, vedtrappmossa och dvärgbägarlav.

Tutterskulle anses även vara ett av Tivedens ugglarikaste områden.

Tutterskulle anses vara ett av Tivedens ugglarikaste områden - sparvuggla. Foto: Kjell Store

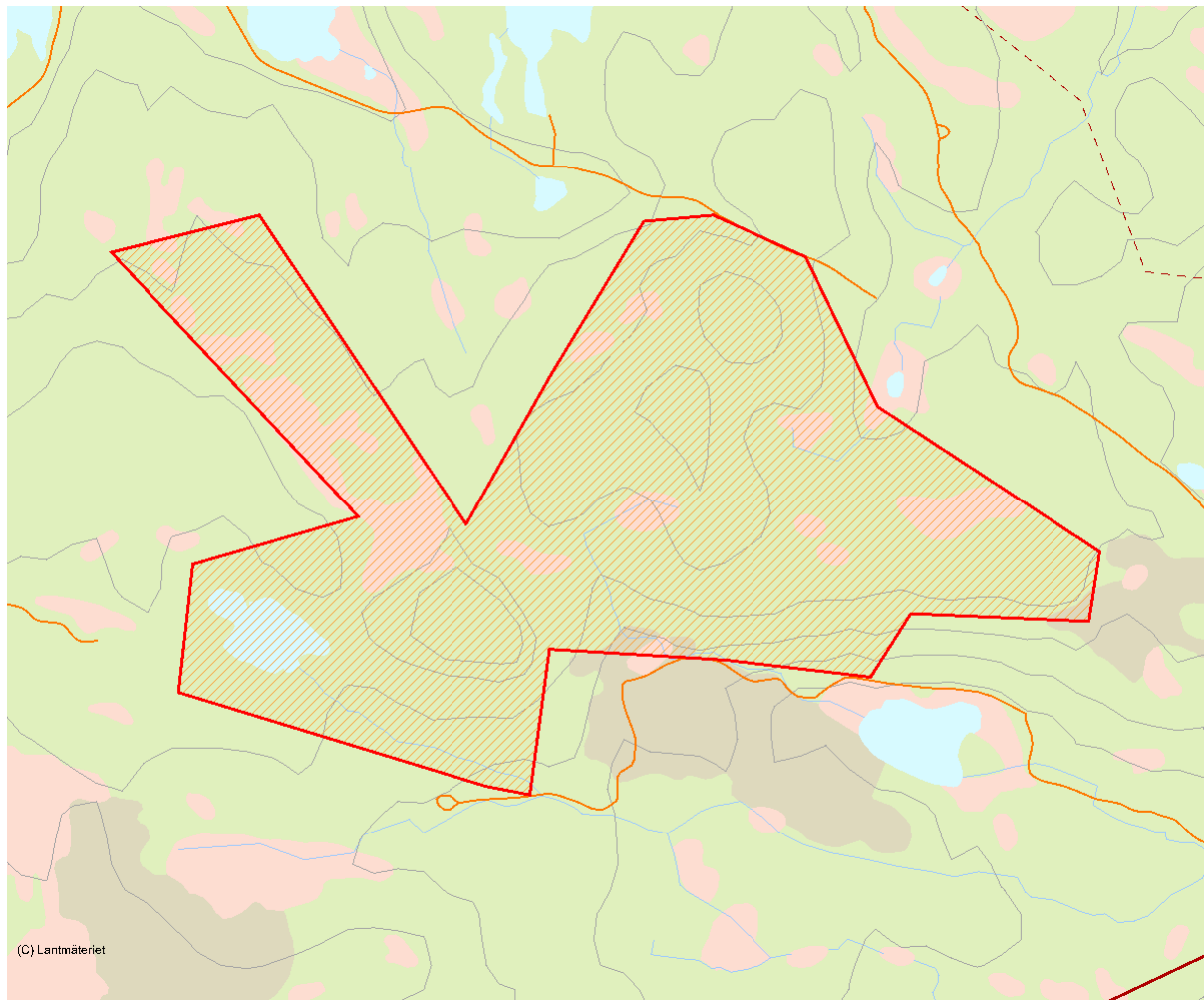
Länsstyrelsens bedömning

Objektet har höga naturvärden knutna till flerskiktad och delvis naturskogsartad tallskog, samt till gamla träd av tall och asp och till död ved av dessa trädslag. Tutterskulle är, för att vara tallskog, rikt på signalarter och rödlistade arter. Det anses även vara ett viktigt område för ugglor i Tiveden. Objektet ingår i ett kluster av skogar med höga naturvärden kring Tivedens nationalpark.

Tutterskulle och Tivedens nationalpark har en lång historik av återkommande bränder. Naturvärdena är delvis uppkomna som en följd av tidigare skogsbränder och naturvårdsbränning är kanske ett nödvändigt inslag i skötseln för att bevara vissa arter. Som ett av flera skyddsvärda skogsområden kring nationalparken är Tutterskulle av stort värde för bevarandet av biologisk mångfald i länet.

Källor

1. Andersson, M. 2003 (manus). Några skogsområden vid Tivedens nationalpark - inventering och naturvärdesbedömning. Länsstyrelsen i Örebro län. 2. Länsstyrelsen i Örebro län. 1984. Naturvårdöversikt Örebro län, publikation nr 1984:5.

Skala 1:15 000

2684 Lilla Röknen

Kommun	Askersund	Totalareal	758 ha
Naturgeografisk region	23	Areal land	181 ha
Objektskategori	Sk	Areal vatten	578 ha
Markägare	Sveaskog	Areal produktiv skogsmark	177 ha

Areal värdekärna	138 ha	Areal skyddszon	0 ha
Areal utvecklingsmark	38 ha	Areal arronderingsmark	6 ha

Kriterier för urval

- Större naturskog
- Representativt för regionen
- Värdefull livsmiljö för rödlistade arter
- Hög grad av naturlighet
- Berör befintligt Natura 2000-objekt
- Gränisar till befintligt naturreservat

Beskrivning av området

Lilla Röknen är den sydvästligaste av de större öarna i norra Vättern. Stränderna är klippiga och stupar brant ned i sjön. Lilla Röknen är helt skogbevuxen med undantag för den lilla yta som omger en sommarstuga på norra delen av ön. Skogen är till övervägande del flerskiktad och huvudsakligen äldre än 100 år - endast några mindre ungskogar med stort lövuppslag finns på ön. Stora delar av tallskogen är minst 300-årig - särskilt på hållmarkerna står naturskogsartad tallskog. På tall har setts troliga gnagspår av reliktbodyck. Terrängen är starkt kuperad och delvis svårforcerad, med omväxlande hållmarker, kärrmark och frisk storblocig moränmark. Topografin är upphov till en omväxlande skog med många biotyper. På delar av ön är det gott om död ved, huvudsakligen gran- och tallågor. Det finns spår av både äldre och sentida bränder på ön. Vådeldar startade av besökare orsakar nästan årligen mindre bränder och brandskadade skogsbestånd finns på flera ställen. Trots att skogen bär spår av tidigare nyttjande har ett ganska stort antal signal- och rödlistearter har konstaterats, bl a vedtrappmossa och dvärgbägarlav. Lilla Röknen är dessutom den enda lokalen i Sverige som dvärg-placodlav har hittats på. Det är typlokalen, från vilken arten beskrevs som ny för vetenskapen år 1871. Arten är inte återfunnen på 1900-talet, men däremot dess följarter, varför det inte är otroligt att den ännu lever kvar (Thor & Arvidsson 1999). Lokalen har även i övrigt en

rik och skyddsvärd lavflora. I objektet har medtagits öarna Lilla Röknen, Bockholmarna, Orraskäret, Stora Orrholmen, Ilalassarna, Rotingen och Tärnskären. Tärnskären är fågelskyddsområde. Ilalassarna gränisar till befintliga naturreservatet Utnäset. Fiskgjuse har tidigare häckat i området. De mindre öarna och skären är trädlösa eller bevuxna med hållmarkstallskog.

Lilla Rökne's höga klippstränder är typiska för norra Vätterns öar.
Foto: Kjell Store

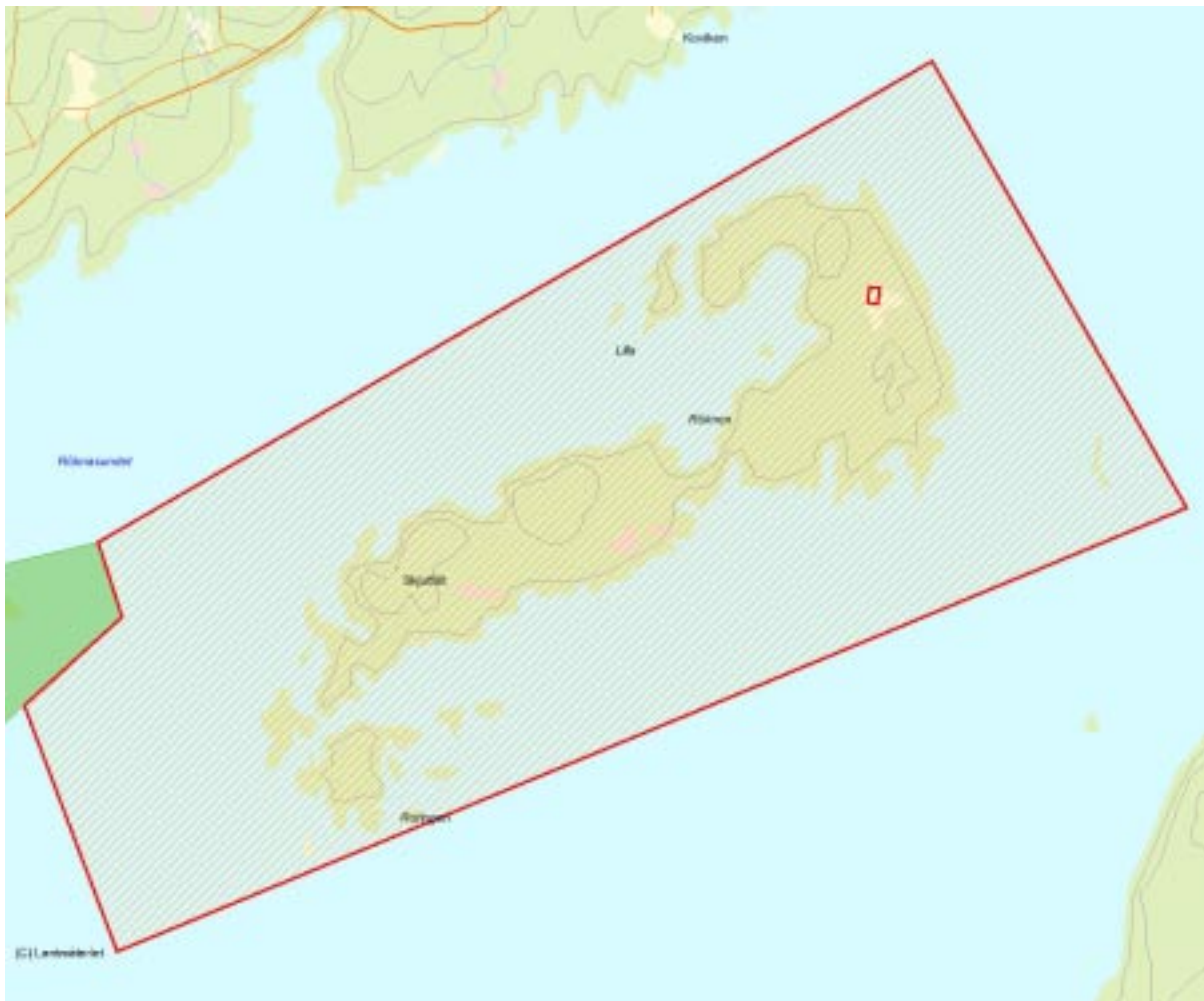
Länsstyrelsens bedömning

Objektets naturvärden är knutna till naturskogsartad boreal skog, till gamla tallar, död ved och hög luftfuktighet samt till fågelfaunan. Lilla Rökne skogar är vid sidan av Tivedens nationalpark, den största sammanhängande boreala gammelskogen i södra Örebro län och är därför av stor betydelse för bevarandet av biologisk mångfald. ArtDatabanken rekommenderar att växtplatsen för dvärg-placodlav skyddas p g a den rika lavfloran,

oavsett om dvärg-placodlav fins kvar eller ej. Ön har även stor betydelse för det båtburna friluftslivet i Vättern. Objektet ansluter i sydväst till Utnäsets naturreservat och till ett naturreservat i Västra Götaland. Längre norrut finns naturreservatet Norra Vätterns skärgård, med liknande naturtyper. Lilla Rökne får i detta sammanhang av skyddade strand- och skärgårdsskogar ett högt värde ur landskapsekologisk synpunkt.

Källor

1. Thor, G. & Arvidsson, L. 1999. Rödlistade lavar i Sverige. Artfakta. ArtDatabanken, SLU, Uppsala. 2. Hellbom, P.J. 1871. Nerikes lafflora. Örebro.

Skala 1:30 000

2694 Stora Trehörningen

Kommun	Laxå, Karlsborg	Totalareal	145 ha
Naturgeografisk region	23	Areal land	75 ha
Objektskategori	U1	Areal vatten	70 ha
Markägare	Sveaskog	Areal produktiv skogsmark	70 ha

Areal värdekärna	49 ha	Areal skyddszon	1 ha
Areal utvecklingsmark	23 ha	Areal arronderingsmark	1 ha

Kriterier för urval

- Större naturskog
- Representativt för regionen
- Värdefull livsmiljö för rödlistade arter
- Särskild betydelse för friluftsliv
- Hög grad av naturlighet
- Berör föreslaget Natura 2000-objekt
- Gränsar till befintligt naturreservat
- Ingår i ett kluster av värdefulla områden

Beskrivning av området

Objektet Stora Trehörningen utgörs av ett flertal värdekärnor sammanbundna med utvecklingsmark, som ansluter till Tivedens nationalparks västra gräns och till sjön Stora Trehörningen. Området omfattar i huvudsak naturskogsartad barrskog med höga naturvärden och äldre tallskog med vissa naturvärden. Topografien är kraftigt kuperad med låglänt belägna kärr mellan de storblockiga moränmarkerna och hållmarksavsnitten. Skogen är också varierad i fråga om skogstyper - hållmarkstallskog, barrblandskog och sumpskog - men domineras av barrträd. Den uppvisar rikligt med spår av forna tiders bränder. Mängden död ved varierar mellan de olika delområdena men är delvis stor. En stig löper runtom sjön Stora Trehörningen från nationalparkens nordöstra del till Mellannäset i söder. På flera platser längs stranden finns eldstäder som nyttjas av besökare, ofta båtburna. Området hyser ett stort antal signalarter och rödlistade arter knutna till gammal barrskog, kontinuitet av död ved och hög luftfuktighet. Bland dessa kan nämnas sotlav, kolflarnlav, korallav, dvärgbägarlav, grovticka, blomkålsvamp, trådticka, stor revmossa, vedtrappmossa och skuggmossa.

Objektet är representativt för Tivedens skogar.

Brandstubbar är vanliga i skogarna vid Stora Trehörningen. Foto: Michael Andersson

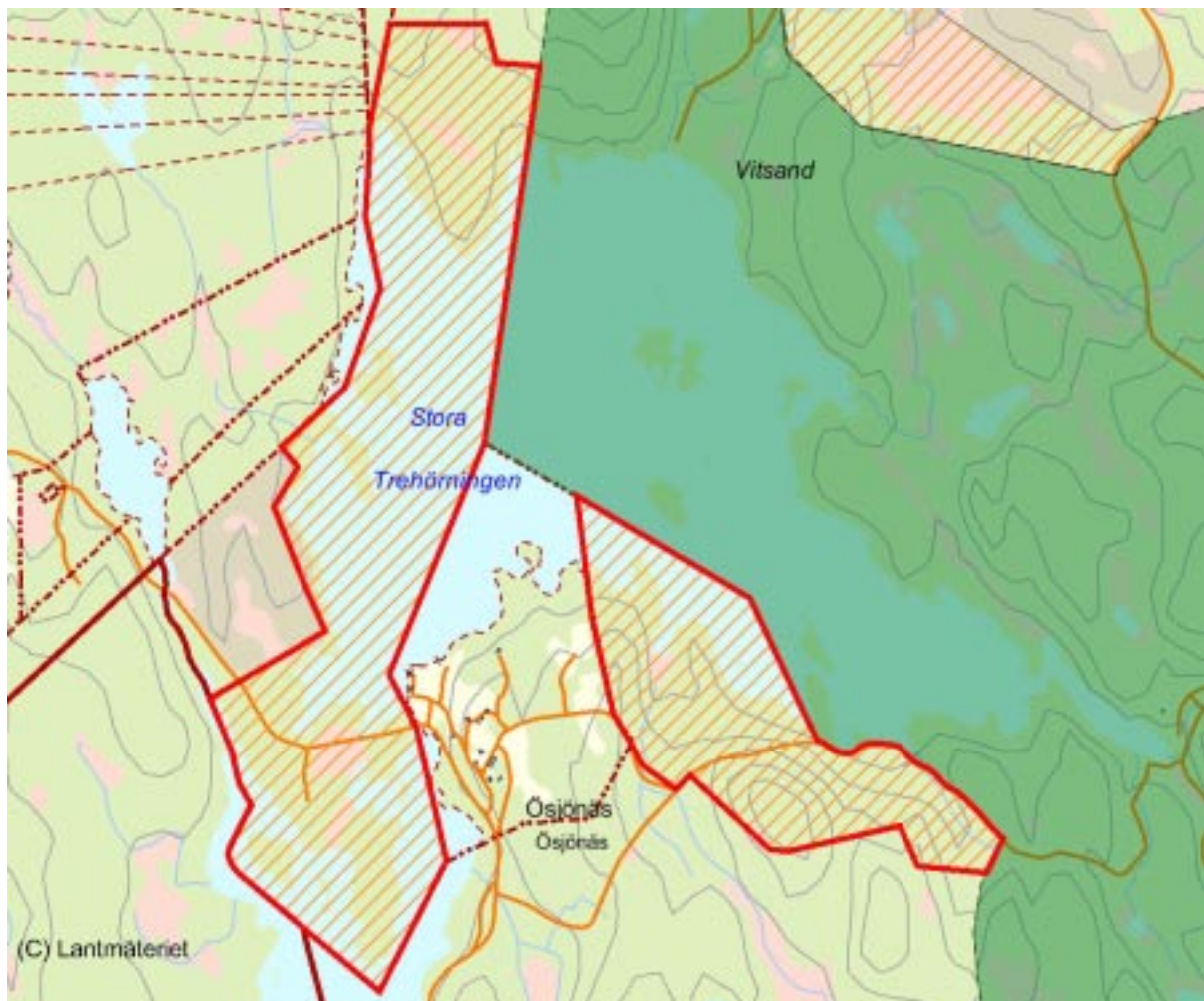
Länsstyrelsens bedömning

Objektet har höga naturvärden vilka är knutna till boreal skog, hög luftfuktighet, gamla träd, död ved och bränd ved. Objektet hyser ett stort antal signalarter och rödlistade arter och är ett naturskogsartat område av betydelse för bevarandet av den biologiska mångfalden i regionen. Objektet ansluter till Tivedens nationalpark och ingår i ett kluster av värdefulla områden på statlig

mark. Många besökare i Tivedens nationalpark rör sig även inom de delområden som omfattas av objektet. Objektet Stora Trehörningen är med sitt läge i anslutning till Tivedens nationalpark i kombination med höga naturvärden av stort värde för det samlade skogsskyddet i Örebro län. Objektet kompletterar och är av samma klass som de naturvärden som finns i nationalparken.

Källor

1. Andersson, M. 2003 (manus). Några skogsområden vid Tivedens nationalpark - inventering och naturvärdesbedömning. Länsstyrelsen i Örebro län, naturvård. 2. Länsstyrelsen i Örebro län. 1984. Naturvärdsöversikt Örebro län. Publikation nr: 1984:5.

Skala 1:20 000

2693 Junker Jägare

Kommun	Laxå	Totalareal	66 ha
Naturgeografisk region	23	Areal land	66 ha
Objektskategori	U1	Areal vatten	0 ha
Markägare	Sveaskog	Areal produktiv skogsmark	43 ha
Areal värdekärna	45 ha	Areal skyddszon	0 ha
Areal utvecklingsmark	10 ha	Areal arronderingsmark	7 ha

Kriterier för urval

- Större naturskog
- Representativt för regionen
- Värdefull livsmiljö för rödlistade arter
- Hög grad av naturlighet
- Berör befintligt Natura 2000-objekt
- Gränsar till befintligt naturreservat
- Ingår i ett kluster av värdefulla områden

Beskrivning av området

Objektet Junker Jägare omfattar två värdekärnor (delområden) med mellanliggande ungskog, som är belägna i anslutning till Tivedens nationalparks norra gräns. De två delområdena Junker jägares sten och Ekedungsmossen är tämligen likartade skogsbestånd i fråga om struktur och historik. Objektet är representativt för Tivedens natur med sin kraftigt kuperade topografi. Tiveden har i alla tider varit omtalat för sin "vildhet", vilken orsakas av dess dramatiska geomorfologi med höga klippväggar, hållmarker och ansamlingar av stora flyttblock. I objektet finns Tivedens högsta flyttblock - Junker jägares sten. Det är omvävt av legenden om Junker jägare och är en av de mest besökta platserna i Tiveden. I delområdet Junker jägares sten finns en stor variation av biotoper - hållmarker omväxlar med frisk skogsmark på storblocig morän och med mindre kärr, sumpskogar och mosse. Skogen utgörs av talldominerad barrblandskog. Lövträd - asp, björk, klibbal och rönn - förekommer sparsamt, framför allt i sumpskogspartierna. Skogen karaktäriseras av den rika förekomsten av kolade stubbar efter skogsbränder och av kulturspår efter tidigare skogsutnyttjande - kolbottnar, gamla stigar, diken och grova tallstubbar. Trots tidigare virkestäkt är värdekärnan naturskogsartad med sina luckiga flerskiktade tallbestånd. Enstaka tallar når 300 års ålder. Genomsnittlig beståndsålder bör vara omkring 150 år. Skogen kring Ekedungsmossen utgörs av talldominerad barrskog med inslag

av björk, asp och klibbal. I myrkanterna finns tallsumpskog. Skogen är något yngre än i föregående delområde. Ekedungsmossen omnämns i Våtmarksinventeringen (VMI) i klass 3 - svagt välvd mosse. Objektet är som helhet rikt på signalarter och rödlistade arter, t ex vedskivlav, korallav, skuggblåslav, dvärgbägarlav, flagellkvastmossa, stor revmossa och vedtrappmossa.

Junker jägares sten är det högsta flyttblocket i Tiveden. Foto: Michael Andersson

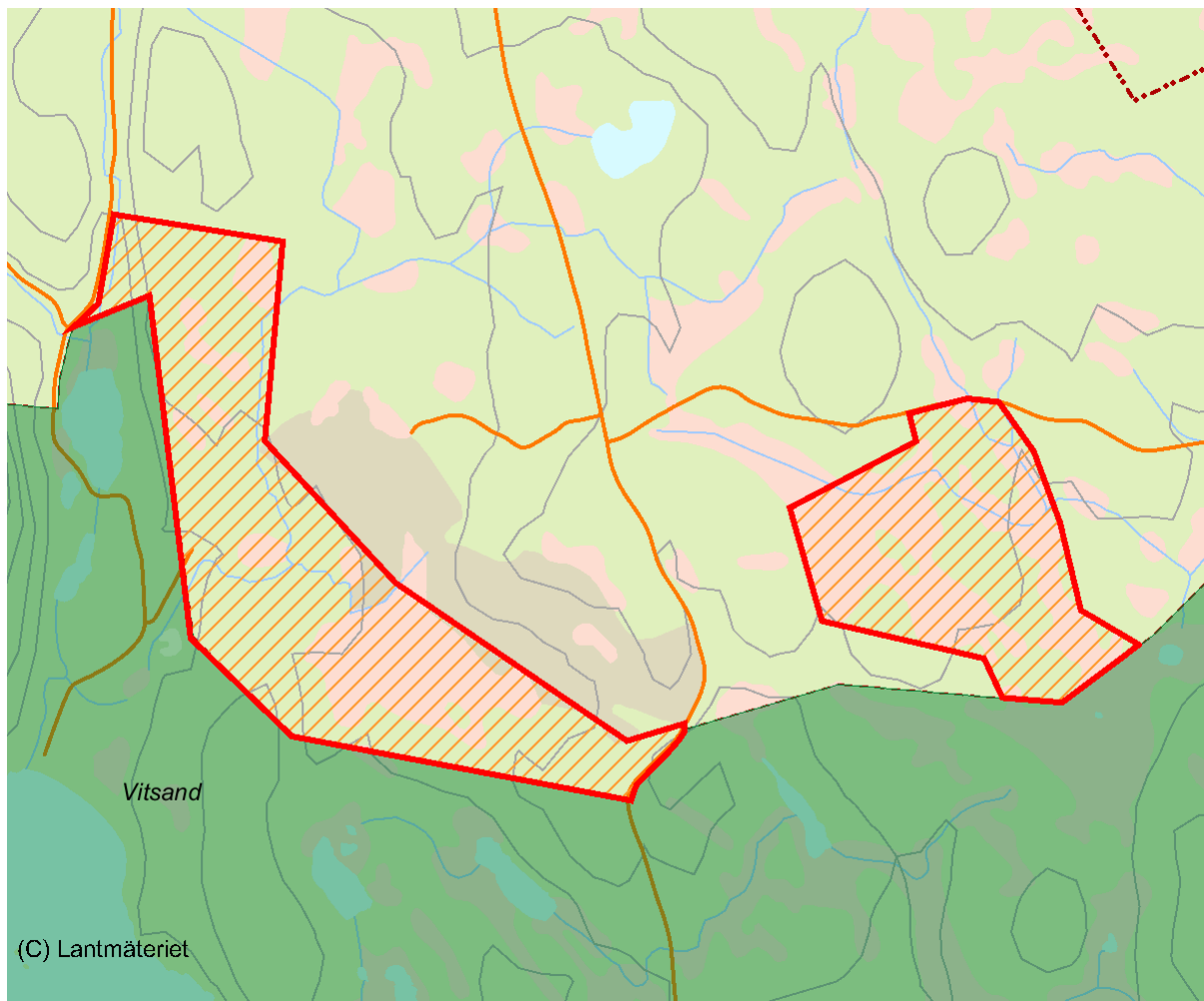
Länsstyrelsens bedömning

Objektet har höga naturvärden vilka är knutna till naturskogsartad boreal skog med hög luftfuktighet, död ved och gammal bränd ved. Naturvärdena motsvarar de som finns i de värdefullaste delområdena inom Tivedens nationalpark, till vilken objektet ansluter. Det är anmärkningsvärt att delområdet Junker jägares sten inte kom att ingå i nationalparken när denna bildades. Junker jägare hyser ett stort antal signalarter och rödlistade

arter och är av stor betydelse för bevarande av biologisk mångfald i regionen. Området är även ett populärt besöksmål. Objektet ingår i ett kluster av värdefulla skogar på statlig mark kring Tivedens nationalpark. Objektet bör skyddas som naturreservat i första hand på grund av de interna naturvärdena. Den nära anslutningen till nationalparken ökar skyddsvärdet och möjliggör en eventuell framtida utvidgning av parken.

Källor

1. Andersson, M. 2003 (manus). Några skogsområden vid Tivedens nationalpark - inventering och naturvärdesbedömning. Länsstyrelsen i Örebro län, naturvård.

Skala 1:15 000

4582 Aspöarna

Kommun	Askersund	Totalareal	552 ha
Naturgeografisk region	23	Areal land	444 ha
Objektskategori	Sk	Areal vatten	108 ha
Markägare	Sveaskog	Areal produktiv skogsmark	440 ha

Areal värdekärna	158 ha	Areal skyddszon	0 ha
Areal utvecklingsmark	139 ha	Areal arronderingsmark	144 ha

Kriterier för urval

- Sammansatta ekosystem
- Särskild betydelse för friluftsliv
- Hög grad av naturlighet
- Berör befintligt Natura 2000-objekt
- Gränisar till värdefullt område utanför det statliga innehavet
- Gränisar till befintligt naturreservat

Beskrivning av området

Objektet utgörs av de två Aspöarna och Lövön i naturreservatet Norra Vätterns skärgård. Skärgården är av riksintresse för såväl naturvård som friluftsliv och skyddades 1973-1986 som naturreservat. På de nämnda öarna är dock skogsbruket inte avlyst. Senaste skogsbruksåtgärd utfördes i slutet av 1980-talet. Övriga öar på statlig mark har inte påverkats av skogsbruk sedan andra världskriget. Norra Vätterns skärgård är en vildmarkspräglad, insjöarkipelag på urberggrund. Den omfattar ett 50-tal öar. Berget går på många ställen i dagen i form av isslipade rundhällar. Öarna är branta och höga - Lilla Aspön når hela 51 m över Vätterns yta. De klippiga östränderna är i regel bevuxna med hållmarkstallskog. Tallbestånden är ofta av betydande ålder och naturskogsartade. På morän i öarnas inre delar dominerar vanligen gran, men här finns även sumpskogar med betydande inslag av klibbal och björk. På Aspöarna har små, kombinerade lantbruk och fiskeboställen funnits. I anslutning till dessa finns blandskog med ädellövinslag. På Stora Aspön finns en rik lundflora med bl a tandrot och dvärghäxört. I sin helhet har skogen en mosaikartad struktur, med stor blandning av skogstyper. Fågellivet i norra Vätterns skärgård är typiskt för näringsfattiga sjö- och skogsmarker, med arter som storlom, drillsnäppa, knipa, skrakar, fiskmås, fisktärna, gråtrut och fiskgjuse. Nykomlingar det senaste decenniet är storskarv och vitkindad gås. Berguven har återvänt. Lavfloran på klippstränderna i norra Vättern är säregen och artrik bl a beroende på förekomsten av grönsten och kalk och innehåller ett växtgeografiskt intressant nordligt

inslag. Skärgården har inte undersökts närmare under årets inventering, utan värdekärnorna har bedömts utifrån Sveaskogs beståndsregister. Skogen och dess naturvärden är emellertid väl kända av Länsstyrelsen. På Aspöarna utgör max 50% av bestånden värdekärna, men andelen värdekärna är betydligt högre på de övriga öarna i skärgården. Förutom skogen på övriga öar finns ett flertal reservat och värdefulla skogsområden i anslutande strandområden, t ex vid Långarn, Harge uddar och Hargemarken. Skärgården ingår i Natura 2000.

Det båtburna friluftslivet är omfattande i Norra Vätterns skärgård.
Foto: Eva Ekholm-Pehrsson

Länsstyrelsens bedömning

Aspöarna och Lövön ingår i en större helhet av skog med höga naturvärden på klippiga öar och stränder i naturreservatet Norra Vätterns skärgård. Naturvärdena är knutna till naturskogsartad tallskog, till äldre sumpskog, till gamla tallar och lövträd, till död solbelyst ved av tall och asp, till hög luftfuktighet. Strandskogarna längs norra Vätterns stränder är som helhet

artrika och hyser ett stort antal signalarter och rödlistade arter - inte minst insektsarter. Skogsbruket är inte avlyst på Aspöarna och Lövön. Även om Aspöarna har påverkats av skogsbruk i sen tid gör de höga naturvärdena i norra Vätterns tall-, strand- och sumpskogar att arkipelagen i sin helhet bör undantas från skogsbruk i detta för länet exklusiva reservat.

Källor

1. Länsstyrelsen i Örebro län. 1984. Naturvårdsöversikt Örebro län, publikation nr: 1984:5. 2. Jan Wilhelmsson, Arboga, muntliga uppgifter om lavflora, 2002. 3. Jim Hellquist, muntliga uppgifter om skogsbruket, 2003. 4. Sture Marklund, muntliga uppgifter om insektsfauna, 2003.

Skala 1:50 000

2734 Ventärnen

Kommun	Askersund	Totalareal	27 ha
Naturgeografisk region	23	Areal land	24 ha
Objektskategori	Su	Areal vatten	2 ha
Markägare	Sveaskog	Areal produktiv skogsmark	23 ha

Areal värdekärna	13 ha	Areal skyddszon	0 ha
Areal utvecklingsmark	3 ha	Areal arronderingsmark	5 ha

Kriterier för urval

- Mindre naturskog
- Representativt för regionen
- Hög grad av naturlighet

Beskrivning av området

Objektet är beläget runt tjärnen Ventärnen och dess sumpiga och vassbevuxna utlopp. Det är starkt präglad av vattnets effekt på den omgivande skogen. Skogen varierar från näringsfattig skvatramtallskog till rikare sumpskog av flerskiktade bestånd av gran, klibbal och björk. Luftfuktigheten är hög i hela objektet med ett mycket gynnsamt mikroklimat för kryptogamer. I sumpskogen finns flertalet mycket gamla träd och en tall åldersbestämdes till ca 170 år och en gran till ca 180 år. På torrare mark finns även ett bestånd med 150-årig flerskiktad och högstammig tall. Det finns mycket gott om död löv- och barrved i objektet, bl a i form av torrträd som dött genom översvämning och bäverfällda lågor. Sumpskogsbestånden är genomkorsade av små diken som flitigt nyttjas av bäver. Den rödlistade tretåiga hackspetten observerades och det finns flera signalarter, t ex en riklig förekomst av kattfotslav.

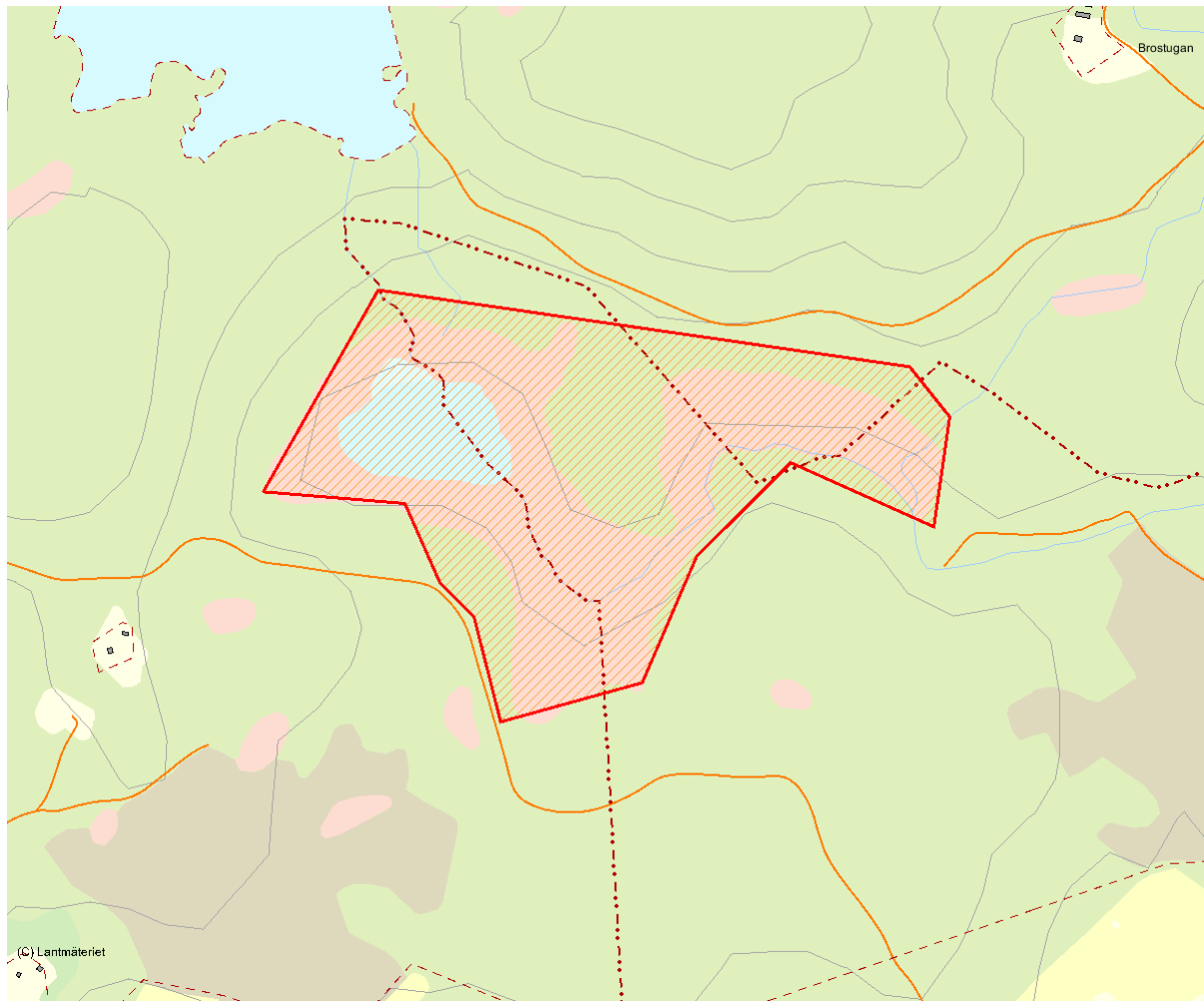

På gamla klubbalar vid Ventärnen finns alticka. Foto: Kjell Store

Länsstyrelsens bedömning

Ventärnen hyser mycket höga naturvärden som är knutna till den gamla sumpskogen kring tjärnen. Det rör sig om en lång skoglig kontinuitet, med flertalet mycket gamla träd av både tall och gran. Den höga andelen lövträd och den höga mängden död ved är också värdefulla inslag. Den rödlistade tretåiga hackspetten ses i området och det finns flera signalarter. Sumpskogar är en av de mest artrika skogsbiotoperna och de är därmed

mycket skyddsvärda. Det är anmärkningsvärt att finna ett sumpskogsobjekt av denna storleken, framför allt med tanke på det sydliga läget i länet. Hittills är endast ett fåtal sumpskogar skyddade som reservat i länet och endast ett par objekt upptäcktes under inventeringen av statlig mark. Sammantaget gör det att objektet är av stor betydelse för den biologiska mångfalden i regionen och att det bör skyddas som reservat.

Skala 1:10 000

2678 Djupedal

Kommun	Askersund	Totalareal	30 ha
Naturgeografisk region	23	Areal land	30 ha
Objektkategori	U1	Areal vatten	0 ha
Markägare	Sveaskog	Areal produktiv skogsmark	28 ha

Areal värdekärna	15 ha	Areal skyddszon	0 ha
Areal utvecklingsmark	14 ha	Areal arronderingsmark	0 ha

Kriterier för urval

- Mindre naturskog
- Representativt för regionen
- Värdefull livsmiljö för rödlistade arter

Beskrivning av området

Djupedal är en trång liten sprickdal som är utsträckt i nord-sydlig riktning. Dalen är 600 meter lång och höjdskillnaden varierar mellan 170-185 m ö h från dalbotten till dalsidornas krön. Sprickdalens botten sluttar svagt från norr till söder. I norra delen av västra sluttningen finns höga och fuktiga lodytor. Den äldre skogen i sprickdalen utgörs dels av barrblandskog på dalsidorna och dels av blandsumpskog i dalens botten. I barrblandskogen finns ett litet inslag av rönn, asp, björk och sälg samt hassel. Blandsumpskogen omfattar huvudsakligen gran, björk och klibbal. Död ved förekommer sparsamt och spritt i hela dalen, men framför allt på dalens botten. Den västra delen av objektet är belägen ovan sprickdalen. Där står en högre och flerskiktad tallskog på frisk mark omväxlande med lågvuxen tallskog på små hållmarker. I terrängsvackor finns även här blandsumpskog av gran, klibbal och björk. I sumpskogspartierna finns en hel del död ved. Runtom objektets äldre skogsbestånd angränsar hyggen och ungsogar. Djupedal är känd sedan 1970-talet för sin artrika mossflora - här finns t ex sumpkryp-mossa och platt spretmossa. Dalen hyser för övrigt ett stort antal signalarter och rödlistade arter bland de kryptogamer som växer på träd och död ved, bland dessa kan nämnas havstulpanlav

och kattfotslav, vedtrappmossa och grön sköldmossa. Arterna indikerar dels lång trädkontinuitet samt kontinuitet av död ved och dels lång kontinuitet av ett kallt och fuktigt mikroklimat.

Kattfotslav är allmänt förekommande i Djupedal. Foto: Kjell Store

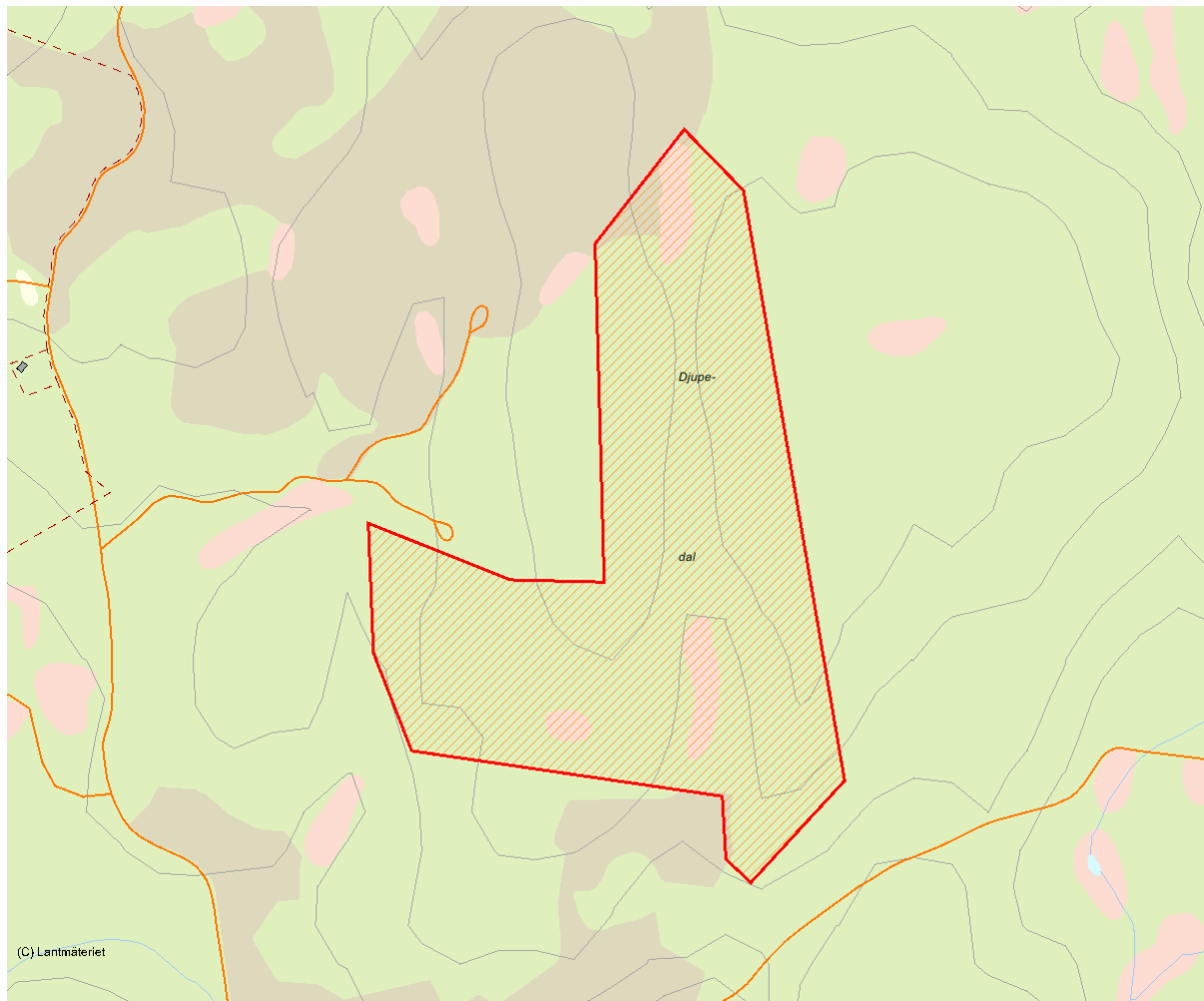
Länsstyrelsens bedömning

Objektet har höga naturvärden framför allt genom att skogen hyser ett stort antal signalarter och rödlistade arter knutna till boreal naturskog. Djupedal är en av två aktuella lokaler för platt spretmossa i länet och har därför av länsstyrelsen föreslagits ingå i Natura 2000. Få sprickdalar i (det sprickdalsrika) Örebro län har en så stor andel gammal skog och är så artrika som Djupedal. Dalen som sådan har

ett gynnsamt mikroklimat, som av topografiska skäl är lätt att bibehålla, även om objektet i sig är litet till ytan. Objektet är representativt för regionen och har ett högt skyddsvärde som i första hand betingas av den artrika kryptogamfloran. Området bör ges ett permanent skydd för att undvika att misstag sker med denna värdefulla sprickdal. Sett till artinnehållet är detta ett toppobjekt i Örebro län.

Källor

1. Länsstyrelsens floraregister 2. Steget före-gruppen i Örebro län, 1998, skriftligt meddelande.

Skala 1:10 000

2683 Övre Knalla

Kommun	Askersund	Totalareal	51 ha
Naturgeografisk region	23	Areal land	42 ha
Objektskategori	U1	Areal vatten	10 ha
Markägare	Sveaskog	Areal produktiv skogsmark	39 ha

Areal värdekärna	32 ha	Areal skyddszon	0 ha
Areal utvecklingsmark	4 ha	Areal arronderingsmark	5 ha

Kriterier för urval

- Mindre naturskog
- Representativt för regionen
- Särskild betydelse för friluftsliv
- Hög grad av naturlighet

Beskrivning av området

Objektet utgörs av gammal barr-, löv- och blandskog i anslutning till Viksjöns västra strand. I södra delen av området finns inslag av ädellövträd och ett par sumpskogspartier. Terrängen är starkt kuperad, med blockansamlingar, små rasbranter, klippväggar och berghällar. Floran i områdets södra del (t ex hassel, blåsippa, trolldruva, kalkkrusmossa) antyder att ett litet inslag av kalk eller grönsten kan förekomma. Området är varierat och omfattar ett stort antal skogsbiotoper. Det finns flera stora ansamlingar av död ved, framför allt lövved som följd av bäverfällningar. Svampfloran är intressant och artrik med förekomst av bl a taggsvampar och hagvaxskivlingar. Området är närströvsområde till Zinkgruvans samhälle och flera båtplatser finns längs stranden. Stigar leder in i de mer lättillgängliga delarna av skogen från bebyggelsen i väster. Området har med all sannolikhet under lång tid nyttjats för virkestäkt. Idag har skogen dock uppnått en förhållandevis hög ålder, ett stort inslag av lövträd och död ved som gör att det åter fått de naturliga särdrag som är nödvändiga livsförutsättningar för många specialiserade och rödlistade skogsarter. Objektet har stor variation av biotop- och skogstyper,

vilket bidrar till en större artrikedom. Närheten till Viksjön borgar för ett fuktigt lokalklimat.

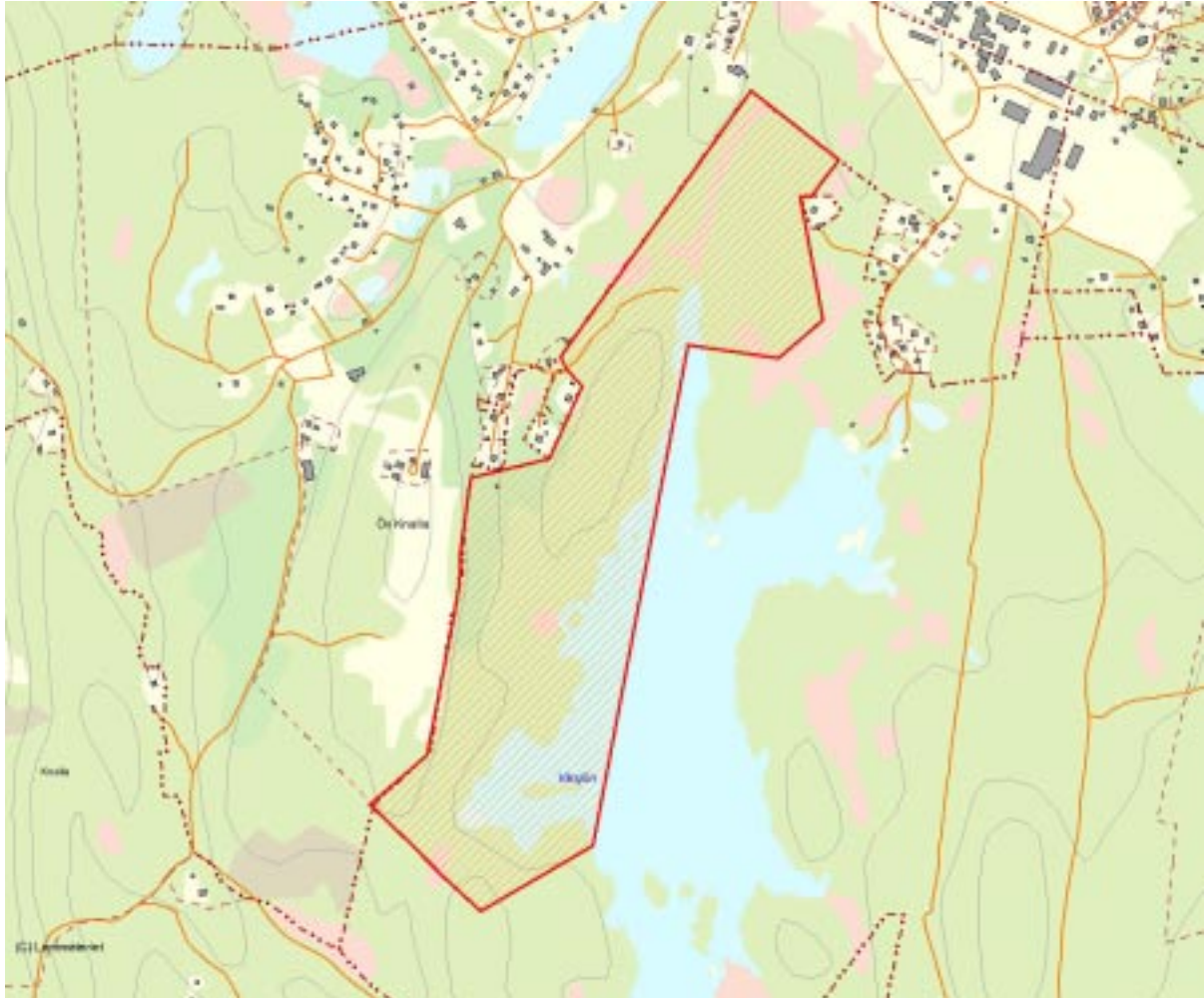

Hällmarkstallskog vid Viksjön. Foto: Michael Andersson

Länsstyrelsens bedömning

Objektet har höga naturvärden knutna till lång trädkontinuitet, gamla löv- och barrträd, hög lövandel och död ved i boreonemoral skog. Det finns en stor variation av biotyper i området. Naturvärdena motsvarar naturvärden i liknande befintliga naturreservat. Det finns få skogsområden med höga naturvärden i denna storleksklass

i kommunen och i södra Örebro län. Objektet Övre Knalla har även stor betydelse för det lokala friluftslivet genom närheten till Zinkgruvan. Objektet är av stor betydelse för bevarandet av biologisk mångfald i södra halvan av Örebro län och bör ges ett långsiktigt skydd i första hand beroende på naturvärdena.

Skala 1:15 000

2679 Stora Svarthyttan

Kommun	Askersund	Totalareal	27 ha
Naturgeografisk region	23	Areal land	26 ha
Objektskategori	U1	Areal vatten	1 ha
Markägare	Sveaskog	Areal produktiv skogsmark	23 ha

Areal värdekärna	13 ha	Areal skyddszon	0 ha
Areal utvecklingsmark	10 ha	Areal arronderingsmark	2 ha

Kriterier för urval

- Mindre naturskog
- Representativt för regionen
- Artrik
- Värdefull livsmiljö för rödlistade arter
- Hög grad av naturlighet
- Gränisar till värdefullt område utanför det statliga innehavet

Beskrivning av området

Objektet Stora Svarthyttan karaktäriseras av den vida och djupa bäckdalen med Orkarebäcken slingrande i botten. Norrut avgränsas området mot inägomarken till den lilla gården Stora Svarthyttan och söderut mot ungsogar och granskog med höga naturvärden på enskilt ägd mark. Skogen är flerskiktad och domineras av gran, men med ett ansevärt inslag av lövträd, främst asp, björk och klibbal, men även ädellövträd. I bäckdalens botten finns ett par större partier med klubbsumpskog. Äldst är skogen i öster och där finns gott om död ved, framför allt lågor av barr- och lövträd. Den rödlistade vedtrappmossan är allmänt förekommande på lågor. Spår av den tidigare hyttdriften och tidigare odling finns i delar av området, bl a i form av gamla torplägen, stigar och odlingsrösen. Svampfloran är artrik och det finns ett flertal rödlistade marksvampar, såsom gul taggsvamp, grangräticka, skrubbusksvamp och nordlig svampklubba. Det är sannolikt att kalk eller grönsten i berggrund eller mineraljord bidrar till den artrika floran.

Vätters växer under hassel i Orkarebäckens dalgång vid St. Svarthyttan. Foto: Kjell Store

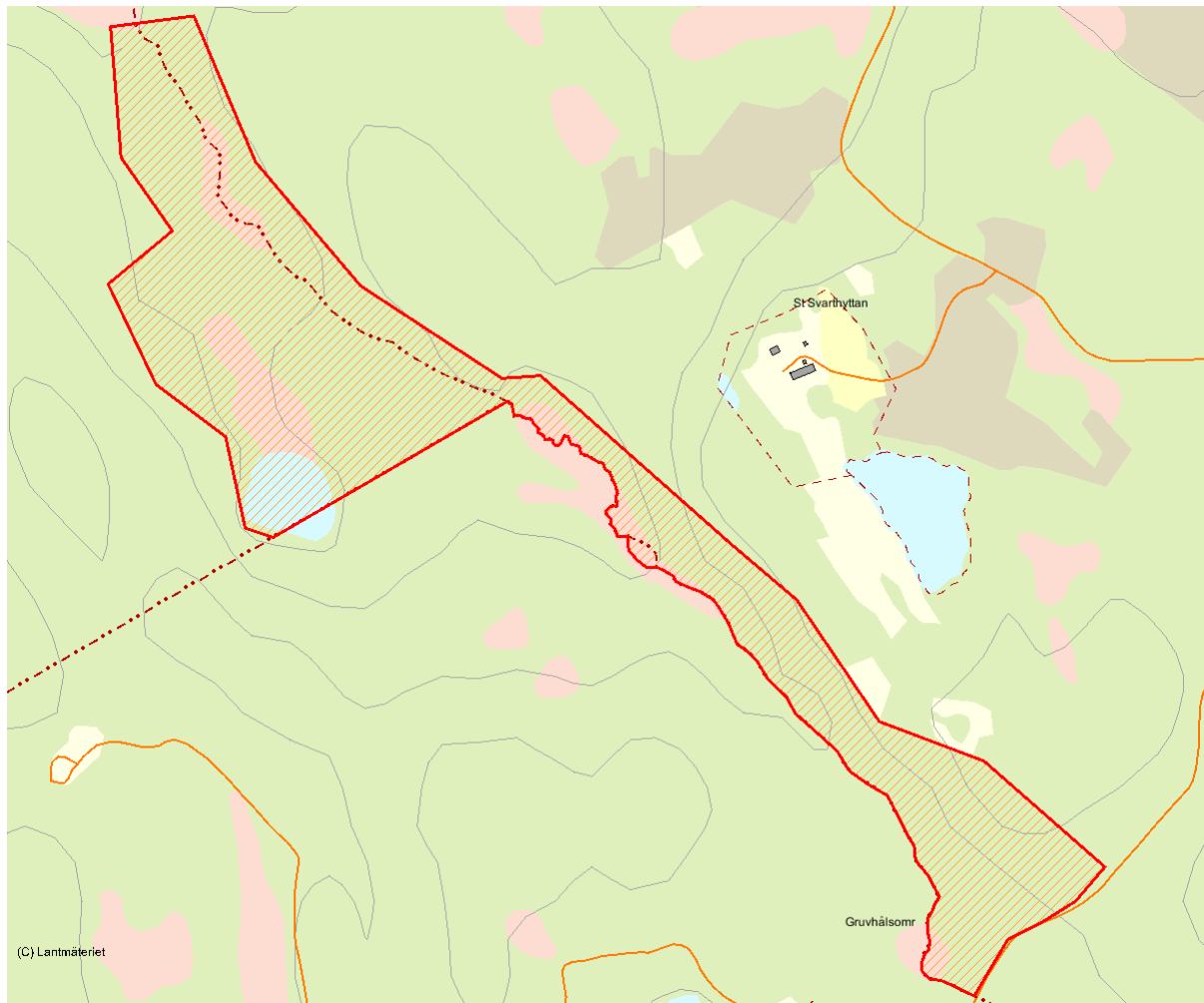
Länsstyrelsens bedömning

Objektet har höga naturvärden knutna till naturskogsartad boreal barrskog med stort inslag av olika lövträd, till död ved, hög luftfuktighet och kalkpåverkan. Svampfloran indikerar lång trädkontinuitet. I länet finns få skyddade skogar med motsvarande artrika svampflora.

I länet har hittills få kalkpåverkade skogar skyddats i naturreservat. Objektet har därför stor betydelse för bevarandet av den biologiska mångfalden i denna skogstyp i länet. Objektet gränsar i sydväst mot skyddsvärd granskog av samma typ på enskilt ägd skogsmark.

Källor

1. Länsstyrelsens floraregister. 2. Nilsson, K.G. 2002. Svampfloran i Askersunds kommun. Rapport tryckt av Länsstyrelsen 2002. 3. Karl Gustaf Nilsson, Åsbro, personligt meddelande samt muntliga uppgifter 2003. 4. Torbjörn Andersson, Skogsvårdsstyrelsen, personligt meddelande 2003.

Skala 1:10 000

2680 Runsala

Kommun	Askersund	Totalareal	65 ha
Naturgeografisk region	23	Areal land	65 ha
Objektskategori	Sö	Areal vatten	0 ha
Markägare	Sveaskog	Areal produktiv skogsmark	35 ha

Areal värdekärna	21 ha	Areal skyddszon	0 ha
Areal utvecklingsmark	4 ha	Areal arronderingsmark	2 ha

Kriterier för urval

- Mindre naturskog
- Artrik
- Värdefull livsmiljö för rödlistade arter
- Hög grad av naturlighet

Beskrivning av området

Objektet Runsala utgörs dels av en gammal lövskog och dels av en större och en mindre naturbetesmark. Lövskogen utgörs av igenväxt ängs- och hagmark och står på näringsrik mark i en östsluttning och i en djup ravin (Runsala ravin). Den avgränsas i öster av ett järnvägsspår och i väster av betesmark. Lövskogen har utvecklats fritt under ganska lång tid. I trädskiktet märks bl a ek, skogsalm, lönn, skogslind, ask, asp, björk, klibbal, rönn, sälg och sparsamt av gran och tall. En stor mängd död ved har utvecklats i objektet och en stor artrikedom av mark- och vedsvampar finns dokumenterad, bland dessa kan nämnas de rödlistade arterna vågticka, veckticka, purputtcka, kandelabersvamp, vit vedfingersvamp, grönnopping och almkrämskinn. Den större betesmarken var tidigare huvudsakligen åkermark. Den sluttar svagt mot norr och är bevuxen med spridda lövträd och granar. En grusväg delar betesmarken i två lika stora halvvar. I anslutning till betesmarken fanns tidigare tre-fyra småjordbruk. De senast bebodda torpen övergavs 1954 och 1963 och idag återstår endast husgrunder. Betesmarken har dock betats kontinuerligt och är sedan mitten av 1960-talet känd för sin intressanta marksvampflora. Bland annat finns flera jordtungor och de rödlistade arterna slank fingersvamp och scharlakansröd vaxskivling. Betestrycket är svagt i den östra halvan av hagmarken, medan

den västra halvan är välbetad och det är också i denna halva som de flesta fynden av skyddsvärda marksvampar gjorts. En del signalarter bland lavarna växer på ädellövträd i anslutning till betesmarkerna. Nämnas kan sotlav, lönnlav, gulpudrad spiklav och rostfläck.

Veckticka är en av de rödlistade svampar som förekommer i Runsala. Foto: Michael Andersson

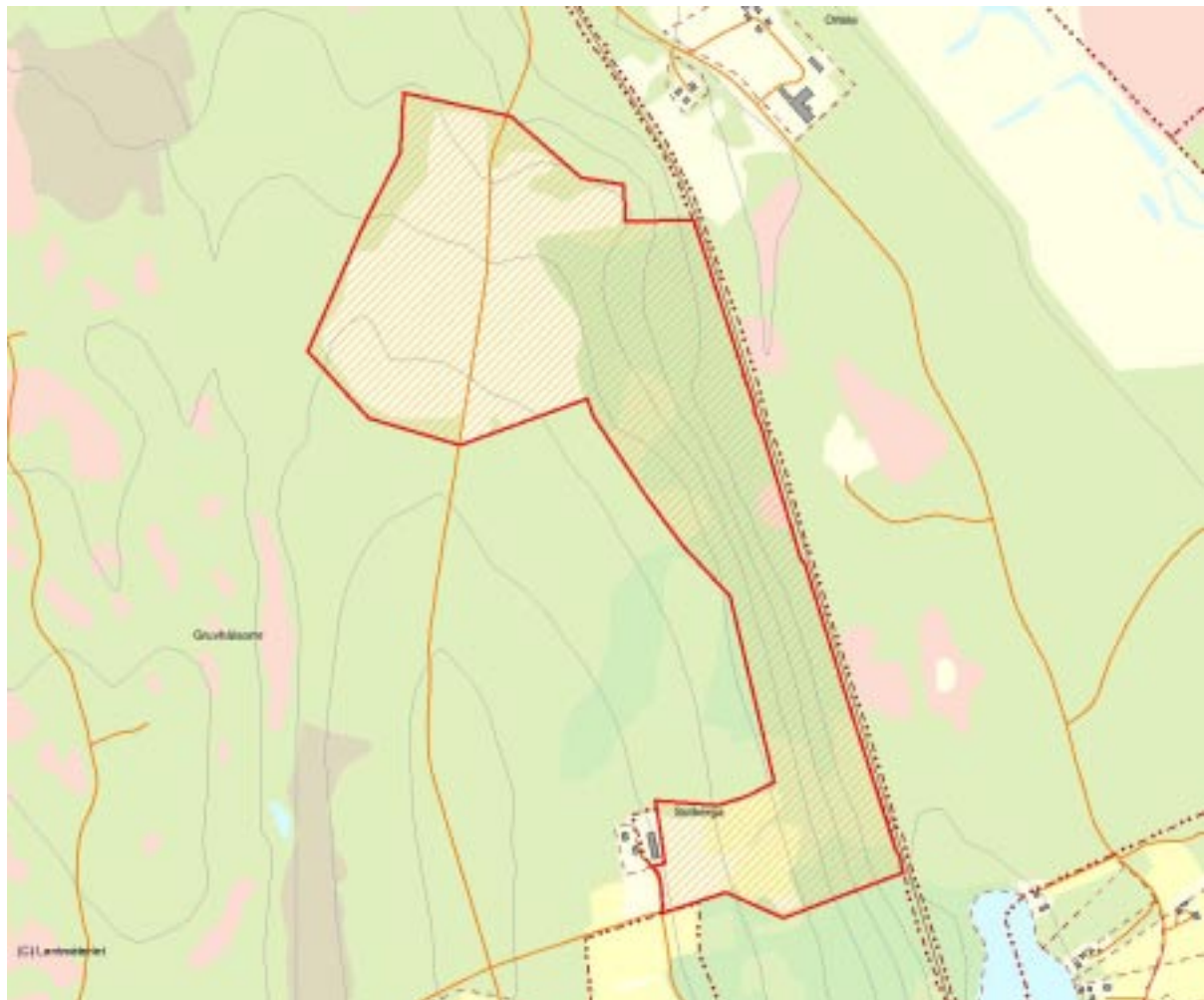
Länsstyrelsens bedömning

Objektet har höga naturvärden knutna till naturskogsartad boreonemoral skog och till betesmark med lång hävdkontinuitet. Endast ett fåtal lövskogsområden med riklig förekomst av död ved är skyddade i länet. Objektet har en artrik svampflora, med dels rödlistade arter knutna till död lövved och dels till betad gräsmark. Reservatsskydd möjliggör ökat betestryck och bevarande av marksvampfloran på längre sikt. Viss skötsel kommer även att krävas för att bibehålla

lövdominansen i skogen, genom återkommande röjning av gran. Idag utvecklas skogen helt fritt, vilket troligen ej är bra för flera av de förekommande rödlistade arterna på längre sikt. Ett skydd av objektet bedöms ha stor betydelse för bevarandet av biologisk mångfald i länet. Området har även ett visst intresse för friluftslivet, då den populära Mariedammsleden löper genom området. Runsala ravin är även ett populärt besöksmål p g a den rika vårfloran.

Källor

1. Länsstyrelsens floraregister. 2. Länsstyrelsen i Örebro län. 1984. Naturvårdsöversikt Örebro län, publikation nr 1984:5. 3. Nilsson, K.G. 2002. Svampfloran i Askersunds kommun. Rapport tryckt av Länsstyrelsen 2002. 4. Karl Gustaf Nilsson, 2003, personligt meddelande samt muntliga uppgifter.

Skala 1:15 000

2690 Kråksjöåsen-Kojemossen

Kommun	Laxå	Totalareal	594 ha
Naturgeografisk region	23	Areal land	575 ha
Objektskategori	SM	Areal vatten	19 ha
Markägare	Sveaskog	Areal produktiv skogsmark	193 ha

Areal värdekärna	144 ha	Areal skyddszon	0 ha
Areal utvecklingsmark	30 ha	Areal arronderingsmark	42 ha

Kriterier för urval

- Sammansatta ekosystem
- Representativt för regionen
- Hög grad av naturlighet
- Berör befintligt Natura 2000-objekt
- Gränisar till befintligt naturreservat

Beskrivning av området

Objektet omfattar skogs- och myrmosaikens kring det befintliga naturreservatet Kråksjöåsen. Kråksjöåsen är en rullstensås (getryggsås) som sträcker sig i nord-sydlig och nordväst-sydöstlig riktning. Den är bevuxen med talldominerad skog av torr-frisk ristyp. Här växer den rödlistade raggtaggsvampen. På båda sidor om åsen utbreder sig vidsträckt mossmarker (Orrmossen, Aborrtjärnmossen, Kojemossen och Källängmossen) som på flera ställen skärs av genom smala moräntungor. I mossarnas randområden finns en lågvuxen tallsumpskog av skvatramtyp. Mossarna är tämligen artfattiga med en vegetation som är typisk för denna del av Tiveden. Kojemossen utgör den större av mossarna med flera förekommande fastmarksholmar. Mossekomplexet är i sin helhet föga påverkat av dikning och torvtäkt. Skogen i området domineras som helhet av äldre naturskogsartad barrskog med några mindre ungskogar i utkanterna. Det är relativt gott om spår av äldre tiders skogsbränder och tallstubbar med övervallningar av tre bränder har hittats. Övre ålder på tall har konstaterats vara 300 år, medan genomsnittliga beståndsåldrar huvudsakligen varierar mellan 90 och 140 år. Myrarna Aborrtjärnmossen, Kojemossen och Källängmossen bedömdes i Våtmarksinventeringen ha naturvärden motsvarande klass 1, beroende på orördheten och storleken. Kojemossen har ett stort orrspele

med 15-20 tuppar. I övrigt häckar tjäder, trana, ljungpipare, tofsvipa, ängspiplärka, knipa och ormråk i området. Även storlom och tretåig hackspett utnyttjar området vissa år. Sångsvan och sädgås rastar i myrkomplexet under vår och höst.

Den populära Bergslagsleden passerar Kråksjöåsen. Här ses karlarna som sköter rastplatsen. Foto: E. Ekholm-Pehrsson

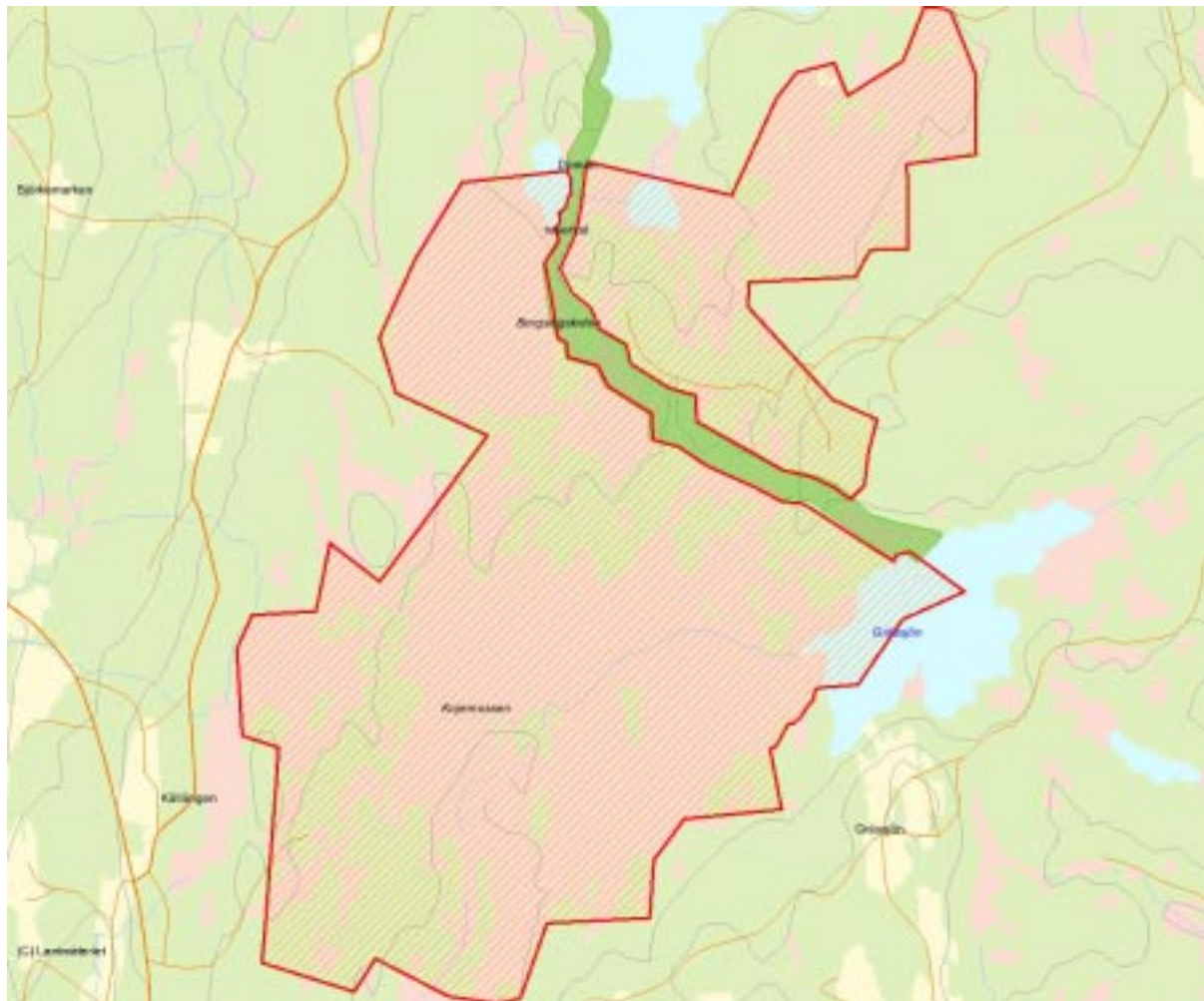
Länsstyrelsens bedömning

Kråksjöåsen är ett befintligt naturreservat (11,7 ha) som Länsstyrelsen planerar att utvidga med den omgivande skogs-, sjö- och myrmosaiken. Det här redovisade objektet omfattar en för Örebro län stor areal naturskogsartad barrskog, som trots påverkan av tidigare skogsbruk har höga naturvärden och är av stor betydelse för bevarandet av den biologiska

mångfalden i länet. Förutom de värdekärnor som finns i objektet bidrar den gamla barrskogen på Kråksjöåsen till en större helhet av skyddsvärd skog i området. Kråksjöåsen-Kojemossen är sammansatt av olika biotyper och miljöer som är representativa för regionens skogs- och myrmosaiker. Såväl åsen som omgivande myrmarker ingår i Natura 2000.

Källor

1. Hellquist, J. 1997. Inventering av nyckelbiotoper i Kråksjöåsenområdet. Länsstyrelsen i Örebro län, publikation 1997:15. 2. Länsstyrelsen 1975. Inventering av rullstensåsar inom Laxå kommun. 3. Länsstyrelsen 1978. Skyddsvärda myrar i Örebro län. 4. Länsstyrelsen 1981. Fågelmyrar i Örebro län. 5. Länsstyrelsen 1984. Naturvårdsöversikt Örebro län, publikation nr 1984:5. 6. Länsstyrelsen 1995. Våtmarker i Örebro län (VMI).

Skala 1:30 000

2691 Pippelåsarna

Kommun	Laxå	Totalareal	130 ha
Naturgeografisk region	23	Areal land	129 ha
Objektskategori	U1	Areal vatten	1 ha
Markägare	Sveaskog	Areal produktiv skogsmark	104 ha
	AB Göta kanalbolaget		
Areal värdekärna	79 ha	Areal skyddszon	0 ha
Areal utvecklingsmark	21 ha	Areal arronderingsmark	6 ha

Kriterier för urval

- Större naturskog
- Värdefull livsmiljö för rödlistade arter
- Hög grad av naturlighet

Beskrivning av området

Objektet Pippelåsarna utgörs av ett starkt kuperat och mycket blockigt område med lövbarrskog uppkommen efter en stor brand i början av 1900-talet. Det utgör en sista orörd rest av ett mycket större brandområde och har bevarats tack vare den oländiga och svårforcerade terrängen. Skogen är naturskogsartad med hög andel lövträd, inte minst grov asp, samt mycket död ved, t ex grova högstubbar och torrakor av tall. Karaktäristiskt är även de många bukettformiga björkarna, uppkomna efter den senaste branden. Kring Märremossen i öster finns talldominerad skog dels av skvattramtyp och dels av ristyp samt av renlavstyp. Hela objektet är sannolikt självföryngrat efter branden och saknar till största delen spår av modernt skogsbruk. Lumptoppar vittnar om uttag av tall i dimensionsavverkning. I området finns ett stort antal signalarter och rödlistade arter; bland de senare kan nämnas stor knopplav och dvärgbägarlav. En inventering av vedlevande skalbaggar (Jansson 2000) fann fem rödlistade skalbaggar i området: *Microscydmus nanus*, *Thamiaraea hospita*, alträdbasbagge *Rabocerus gabrieli*, korstecknad svampbagge *Mycetina cruciata* och

bronsbjon *Callidium coriaceum*.

Pippelåsarnas gamla bränna är rik på block. Foto: Michael Andersson

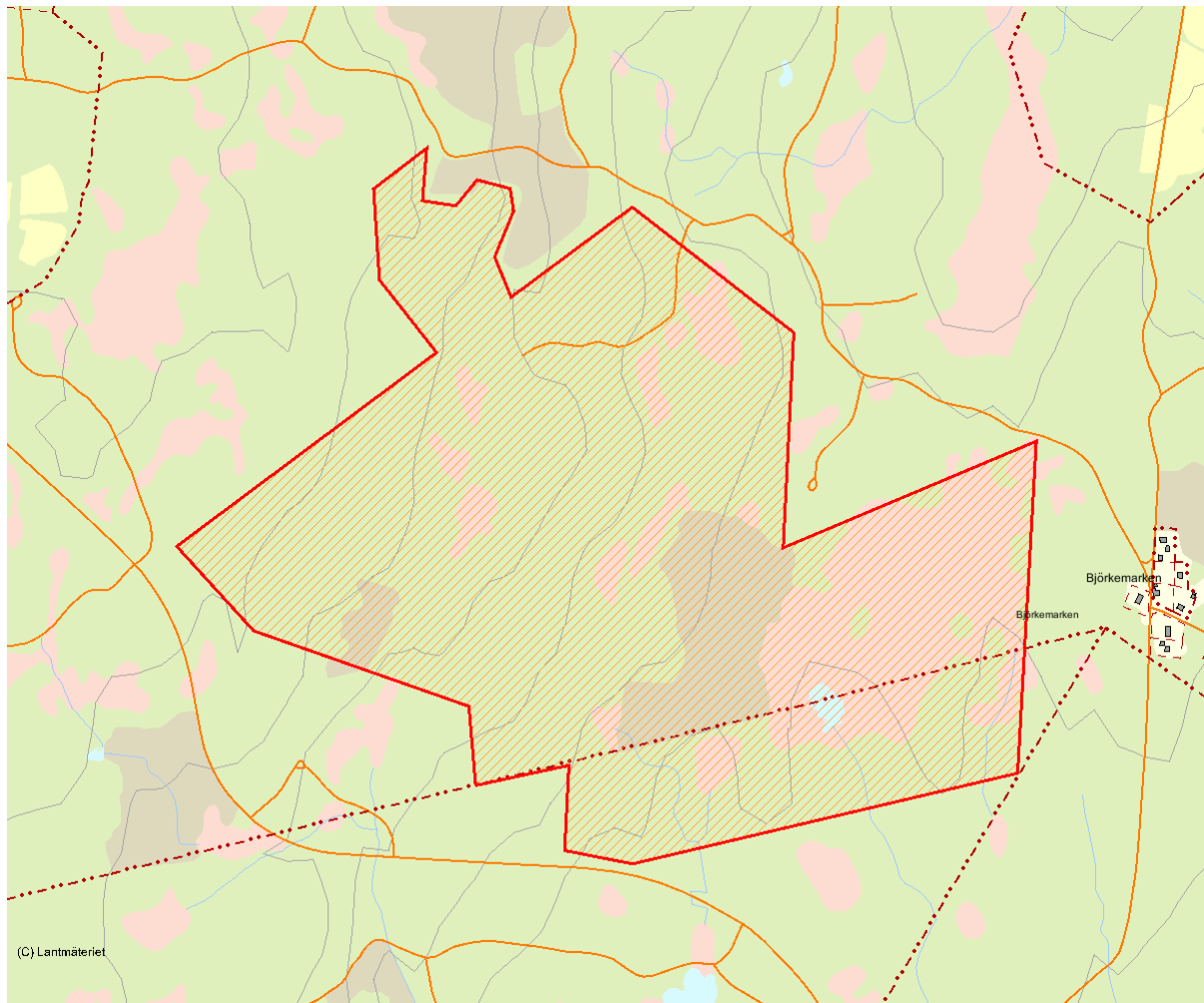
Länsstyrelsens bedömning

Objektet har mycket höga naturvärden knutna till ett sent stadie av boreal successionsskog, till hög luftfuktighet, hög lövandel och stor mängd död ved. I området finns ett stort antal signal- och rödlistearter. Poppelåsarna är ett naturskogsområde av stor betydelse för bevarandet av biologisk mångfald i regionen

och är sedan tidigare påtänkt som naturreservat av Länsstyrelsen. I denna inventering görs en stor utvidning av det tidigare föreslagna reservatsområdet, eftersom denna inventering redovisar mer skogsmark med höga naturvärden än vad som tidigare varit känt. Märremossen omnämns i Våtmarksinventeringen (VMI).

Källor

1. Jansson, N. 2000. Skalbaggar på tre lövbrännor i Örebro län. Länsstyrelsen i Örebro län, publ nr: 2000: 25. 2. Steget före-gruppen i Örebro län, skriftlig rapport, 1998.

Skala 1:15 000

2686 Hjertasjöns skärgård

Kommun	Hallsberg, Askersund	Totalareal	186 ha
Naturgeografisk region	23	Areal land	60 ha
Objektskategori	U1	Areal vatten	126 ha
Markägare	Sveaskog	Areal produktiv skogsmark	55 ha

Areal värdekärna	38 ha	Areal skyddszon	0 ha
Areal utvecklingsmark	15 ha	Areal arronderingsmark	1 ha

Kriterier för urval

- Sammansatta ekosystem
- Värdefull livsmiljö för rödlistade arter
- Hög grad av naturlighet
- Berör befintligt Natura 2000-objekt
- Gränisar till värdefullt område utanför det statliga innehavet

Beskrivning av området

Objektet utgörs av Hjärtaön och flera småöar och skär i Hjertasjön (och därmed en stor del av sjöns yta), samt barrskogen öster om sjön. Hjärtaön är en långsträckt ö med starkt flikig strandlinje. Terrängen är svagt kuperad och marken blockig. Sundet mellan Hjärtaön och fastlandet är så smalt och grunt att det går att ta sig till ön till fots. Ön är bevuxen med naturskogsartad blandskog av tall, gran, asp, klibbal, rönn och björk. Det är troligt att Hjärtaön tidigare har varit nyttjad som betesmark. Det finns gott om död ved av framför allt lövträd, eftersom en lövrik successionsfas håller på att övergå i barrskog. Signal- och rödlistearterna förekommer huvudsakligen på död ved av asp. Bland dessa kan nämnas: veckticka, kandelabersvamp, kvistspikar, rävticka och vedtrappmossa. Småöarna är dominerade av tall och det finns lämpliga häckningsträd för t ex fiskgjuse. Skogen öster om Hjertasjön utgörs av flerskiktad äldre barrskog med små sumpskogspartier på lätt kuperad skogsmark med hållmarksinslag. Naturvärdena är främst knutna till gammal barrskog med vedlevande svampar samt mossor och marksvampar, medan den epifytiska lavfloran är dåligt utvecklad till

följd av tidigare brukande och ett troligt brott i trädkontinuiteten.

Hjertasjöns skärgård omfattar ett stort antal småöar, vid sidan om den större Hjärtaön.

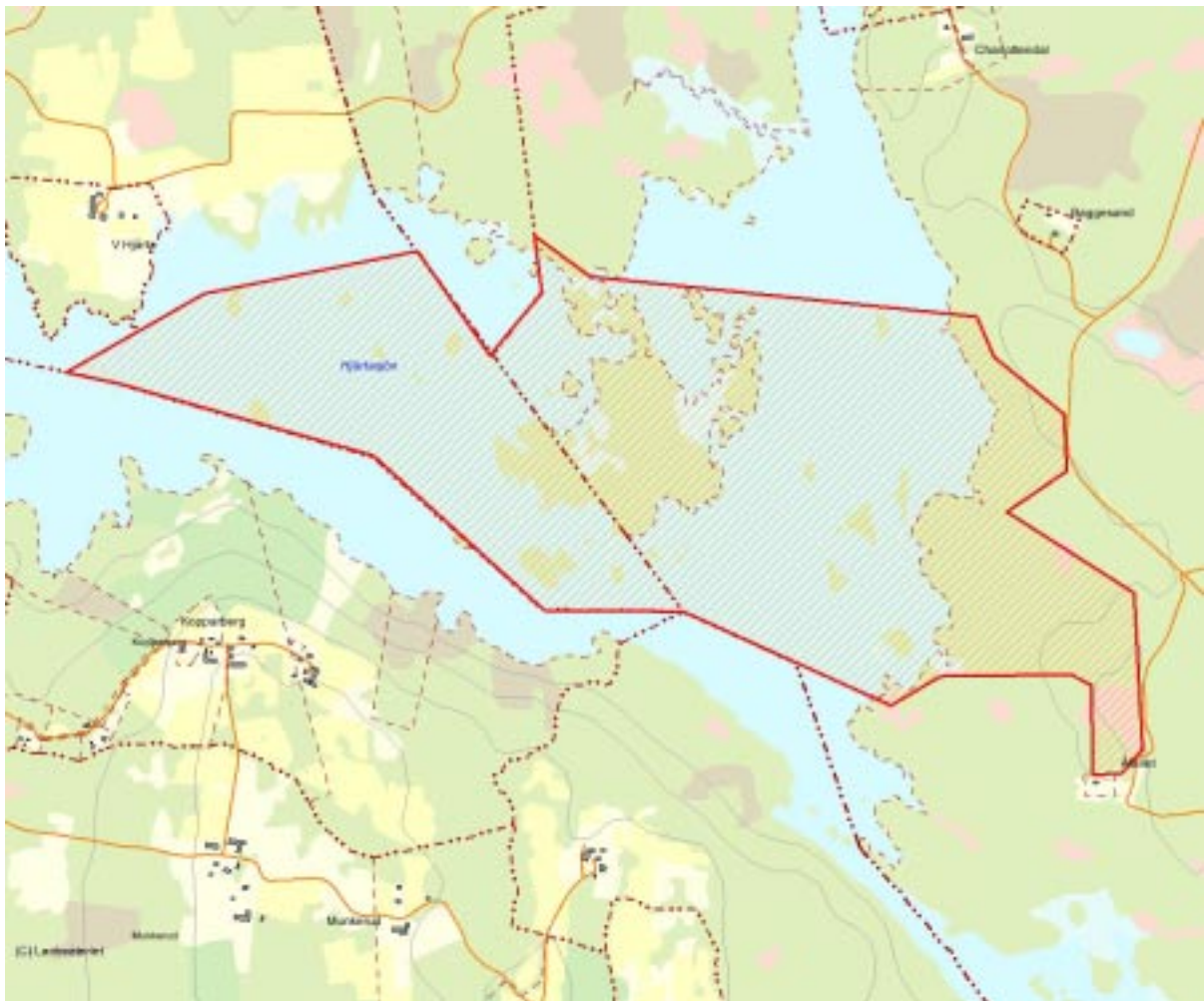
Länsstyrelsens bedömning

Objektet har höga naturvärden knutna till sena stadier av boreal successionsskog, till gamla lövträd, död ved och hög luftfuktighet. Det finns ett ganska stort antal signalarter och rödlistade arter. Utöver de skogliga naturvärdena utgör skärgården häckningsområde för flera arter sjöfåglar och rovfåglar. Objektet angränsar det planerade naturreservatet Kopparbergs äng i sydväst. Kopparbergs äng har höga naturvärden knutna till ängs- och betesmark samt till lövskog.

Objektet angränsar även till till välbetade strandängar i NV vid Västra Hjärta (ÄoH-objekt). Området är som helhet ett sammansatt ekosystem med en mångfald av biotyper som har stor betydelse för bevarandet av biologisk mångfald i södra halvan av Örebro län. Det finns inga andra områden med motsvarande höga naturvärden i denna storleksklass i sydöstra delen av Örebro län. Objektet bör ges ett permanent skydd för att bevara och vårda naturvärdena på lång sikt.

Källor

1. Hallsbergs kommuns naturvårdsplan, remissutgåva 2003.

Skala 1:20 000

2687 Stenön

Kommun	Hallsberg	Totalareal	47 ha
Naturgeografisk region	23	Areal land	47 ha
Objektskategori	U1	Areal vatten	0 ha
Markägare	Sveaskog	Areal produktiv skogsmark	16 ha

Areal värdekärna	11 ha	Areal skyddszon	0 ha
Areal utvecklingsmark	5 ha	Areal arronderingsmark	4 ha

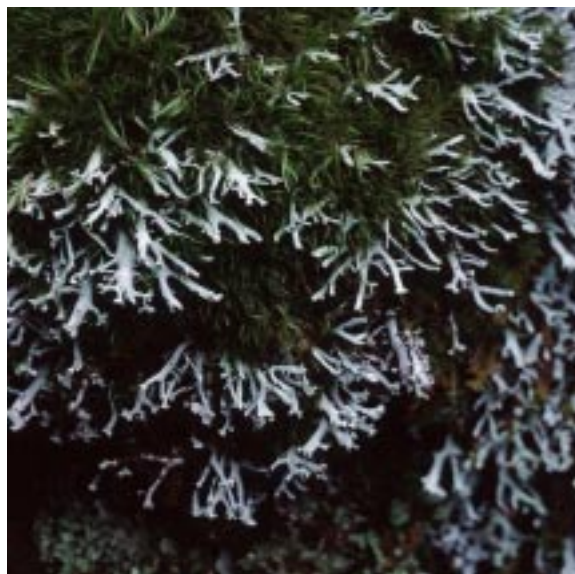
Kriterier för urval

- Mindre naturskog
- Representativt för regionen
- Värdefull livsmiljö för rödlistade arter
- Hög grad av naturlighet

Beskrivning av området

Objektet utgörs dels av den egentliga Stenön - en blockig fastmarksholme med naturskogsartad barrskog - och dels av den omgivande myren och några mindre skogsbestånd i och runt om myren. Stenön är utbildad i grovblockig morän och terrängen är svårforcerad. Det finns flera mycket stora flyttblock. Skogen har utvecklats fritt under lång tid och innehåller en stor mängd död ved. Brandspår finns här och där. Skogen är tät och domineras av gran, med inslag av tall och björk samt enstaka asp och rönn. Där det finns tillräckligt med ljus är senvuxna granar rika på hänglavar. Hög luftfuktighet från myren och hög ljusinstrålning samverkar till att skapa en gynnsam livsmiljö för lavar. Bland signalarterna förekommer bl a kortskaftad ärgspik, gammelgranslav, garnlav, skuggblåslav, korallav, violettgrå tagellav, kötticka och ullticka. Totalt 17 vedsvampar är kända från Stenön. I myren på Stenöns östra sida växer den rödlistade svampen stor starrskål samt gul respektive röd parasollmossa. Enligt en muntlig uppgift skulle Stenön avverkas en höst under 1940-talet, men en svår höststorm hejdade allt arbete och därefter glömdes den

planerade avverkningen bort.

Skuggblåslav har goda livsbetingelser på Stenön. Foto: Kjell Store

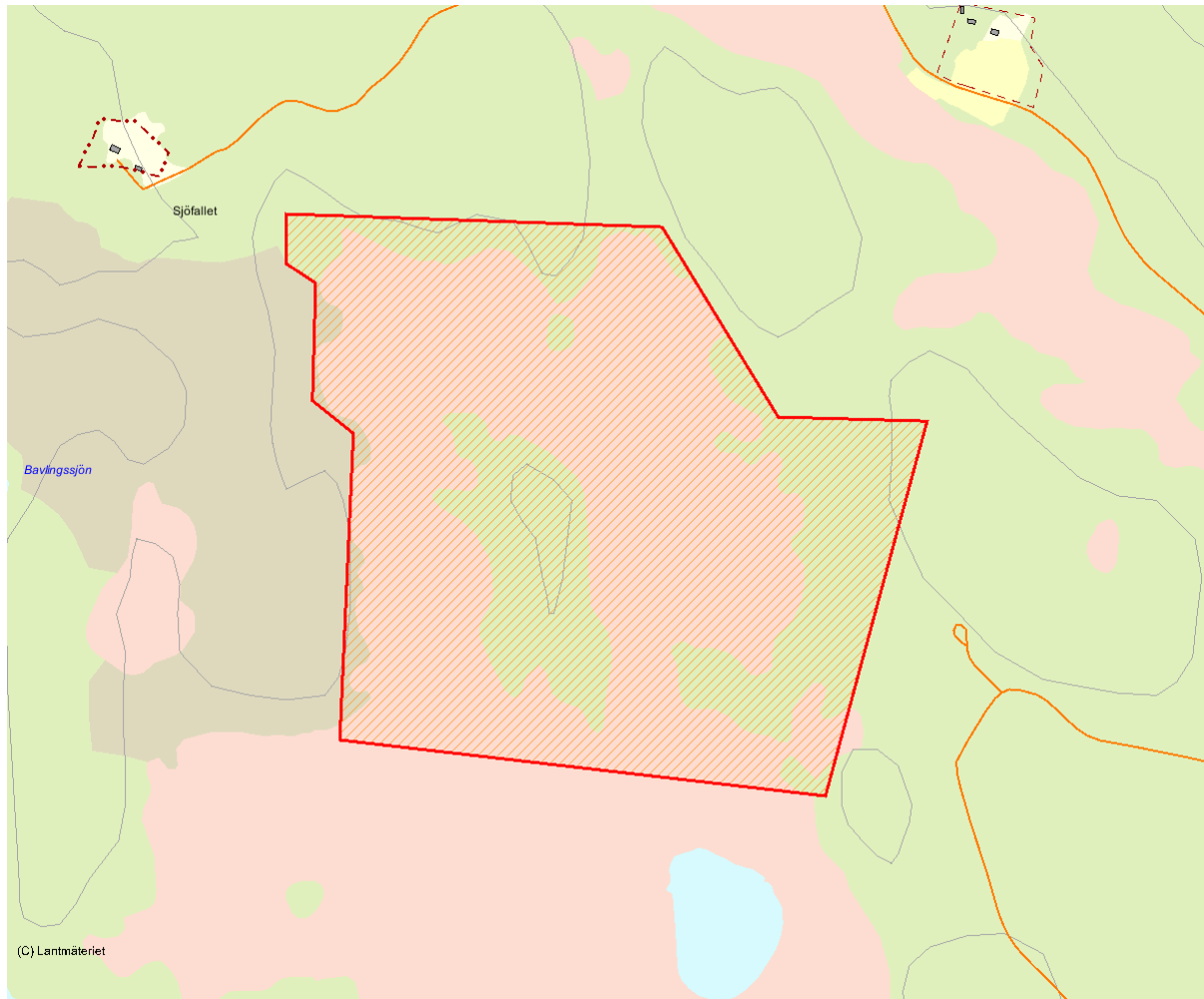
Länsstyrelsens bedömning

Objektet Stenön har höga naturvärden knutna till naturskogsartad boreal skog. Det är ett representativt skogsområde för denna del av länet och har för trakten ovanligt lång skoglig kontinuitet i värdekärnorna. Därför finns här många av de kryptogamer som är vanliga i naturskogar

i norra Örebro län, men praktiskt taget saknas i södra halvan av länet. Objektet har - trots sin litenhet - ett högt skyddsvärde på regional nivå och är viktigt för bevarandet av den biologiska mångfalden i länet. Tärnmossen är omnämnd i Våtmarksinventeringen (VMI).

Källor

1. Hallsbergs kommuns naturvårdsplan, 2003, remissutgåva. 2. Steget före-gruppen i Örebro län, skriftlig rapport, 2002

Skala 1:10 000

2681 Myggedalen-Stenåsakolken

Kommun	Askersund	Totalareal	76 ha
Naturgeografisk region	23	Areal land	75 ha
Objektskategori	U1	Areal vatten	1 ha
Markägare	Sveaskog	Areal produktiv skogsmark	68 ha

Areal värdekärna	54 ha	Areal skyddszon	0 ha
Areal utvecklingsmark	9 ha	Areal arronderingsmark	9 ha

Kriterier för urval

- Större naturskog
- Värdefull livsmiljö för rödlistade arter
- Hög grad av naturlighet
- Gränisar till värdefullt område utanför det statliga innehavet

Beskrivning av området

Objektet Myggedalen-Stenåsakolken domineras av naturskogsartad barrskog. Det är kraftigt kuperat och bergigt och sluttar i sin helhet mot öster. Särskilt topografiskt markant är Myggedalen - en djup bäckdal utsträckt i öst-västlig riktning, med en höjdskillnad på 30-40 meter mellan dalbotten och krönen. Söder om Myggedalen finns det 216 m ö h höga Staplaberget med sitt utsiktstorn. Den sydöstra delen av Myggedalen har tidigare varit uppodlad och i slutningen finns mindre f.d. åkerteigar och odlingsrösen. I objektets nordvästra del finns en terrängsvacka med sumpskog och tjärnen Stenåsakolken. Det är gott om död ved i området, men den är ojämnt fördelad mellan delområdena. Även lövträd - asp, björk, klibbal, rönn och säl, samt lönn och hassel - utgör ett markant men ojämnt fördelat inslag i skogen. Lövträdsförekomsten är förhöjd som en följd av den tidigare kulturpåverkan. Artrika inslag utgör blandsumpskogarna i Myggedalen och kring Stenåsakolken, samt de bergiga partierna i nordost och söder. Där finns de mest svårbrukade skogspartierna med små hållmarker, klippväggar och mindre sprickbildningar med ett par små bäckar och surdråg. Skogen i de bergiga delarna omfattar ett stort antal mycket gamla tallar med påväxt av laven talltagel och mycket grov asp med lunglav. I dessa bergiga delar,

i sumpskogarna och i Myggedalens sluttningar finns flertalet av signalarterna och rödlistade arterna i objektet. Av de senare kan nämnas trädbasdynlav, norsk näverlav, stor aspticka och vedtrappmossa.

Norsk näverlav har en av sina sydöstligaste förekomster i landet vid Myggedalen. Foto: Kjell Store

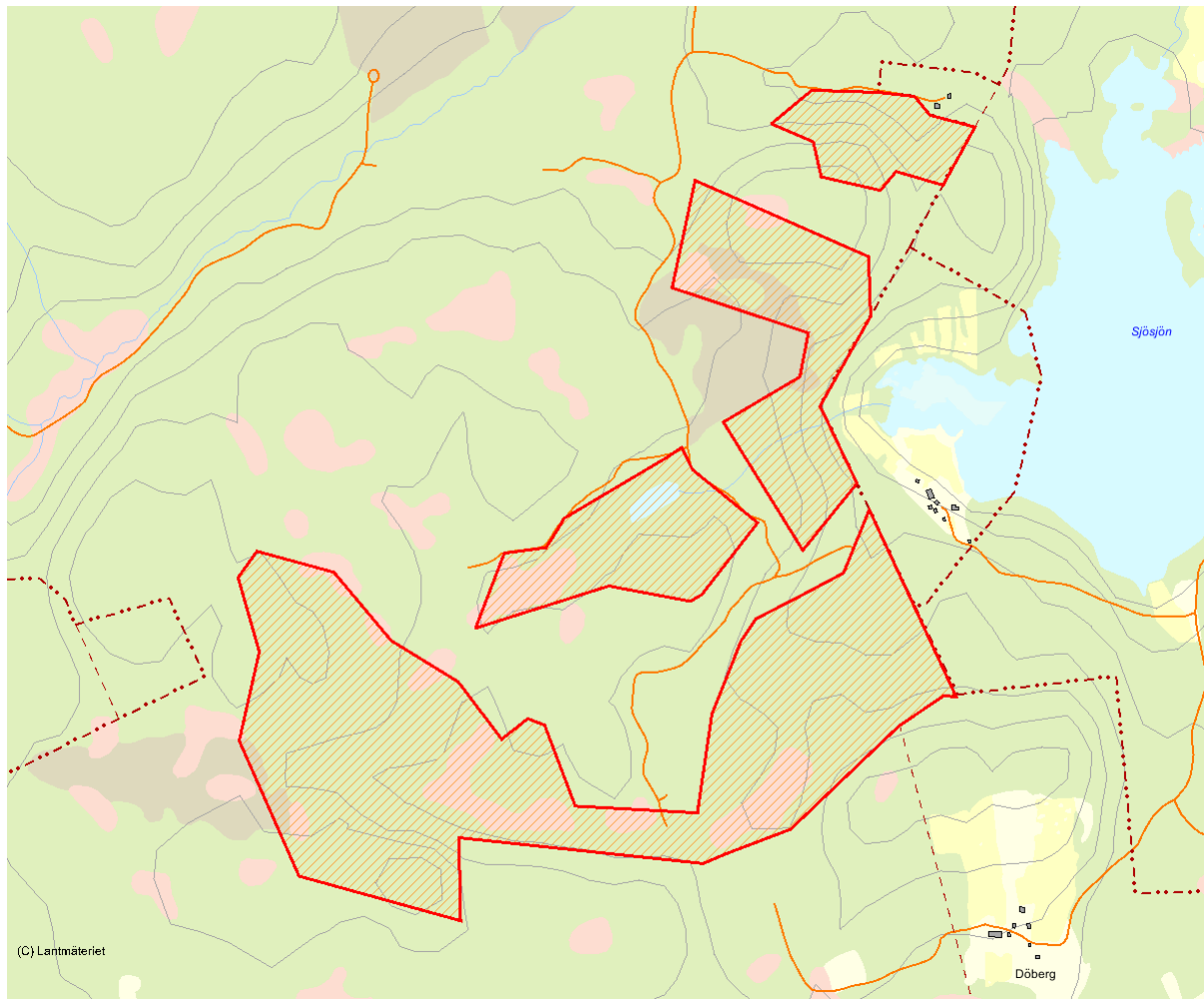
Länsstyrelsens bedömning

Objektet har mycket höga naturvärden. Dessa är knutna till sena successionsstadier av boreal skog, hög luftfuktighet, död ved och gamla lövträd. Skogen har en naturlig prägel med förekomst av ett stort antal småbiotoper, strukturer och substrat lämpliga för naturskogsarter. Ett stort antal signalarter och rödlistade arter finns i området. Några av dessa arter är även växtgeografiskt intressanta. Här möts t ex den boreala arten talltagellav

och den suboceaniska norsk näverlav. Objektet är av stor betydelse för bevarandet av den biologiska mångfalden i regionen. I öster finns ett angränsande mindre objekt på enskilt ägd skogsmark. Myggedalen-Stenåskolken är beläget i en trakt med flera lövskogar eller lövrika barrskogar med höga naturvärden, bl a de blivande naturreservaten Torpadalen och Näggestorp, samt de befintliga naturreservaten Snavlunda och Tjälvesta.

Källor

1. Kent Evertsson, Örebro, muntliga uppgifter 1997, 2003. 2. Länsstyrelsens floraregister.

Skala 1:15 000

2689 Boramossen

Kommun	Laxå	Totalareal	75 ha
Naturgeografisk region	23	Areal land	75 ha
Objektskategori	U1	Areal vatten	0 ha
Markägare	Sveaskog	Areal produktiv skogsmark	24 ha

Areal värdekärna	32 ha	Areal skyddszon	0 ha
Areal utvecklingsmark	9 ha	Areal arronderingsmark	4 ha

Kriterier för urval

- Mindre naturskog
- Värdefull livsmiljö för rödlistade arter
- Hög grad av naturlighet
- Berör befintligt Natura 2000-objekt
- Gränisar till befintligt naturreservat

Beskrivning av området

Objektet utgörs av en boreal skogs- och myrmosaik som genomslings av Grytebäcken. Terrängen är flack och höjdskillnaderna understiger fem meter. Boramossen är till stor del bevuxen med gles skvattramtallskog, men på myrholmarna finns flerskiktad barrblandskog med ett visst lövinslag och längs bäcken äldre sumpskog av huvudsakligen björk, klibbal och gran. Andelen död ved är mycket stor i södra halvan av området och utgörs dels av klena lågor av tall och lövträd, dels av klena och grövre torrträd och högstubbar. Många träd har dött vid översvämningar och skapat en skog med mycket stående död ved längs bäcken. I samband med inventeringen sågs tretåig hackspett födosöka i sumpskogen. I området finns ett ganska stort antal signalarter och rödlistade arter knutna till död ved, t ex flagellkvastmossa, långfliksmossa, vedtrappmossa och dvärgbägarlav. Området har sannolikt påverkats av olika typer av virkesuttag under lång tid, men tack vare topografi och hydrologi har höga naturvärden återskapats på relativt kort tid. En viss kontinuitet av död ved finns i området, vilket den rika förekomsten av de rödlistade arterna vedtrappmossa

och dvärgbägarlav tyder på.

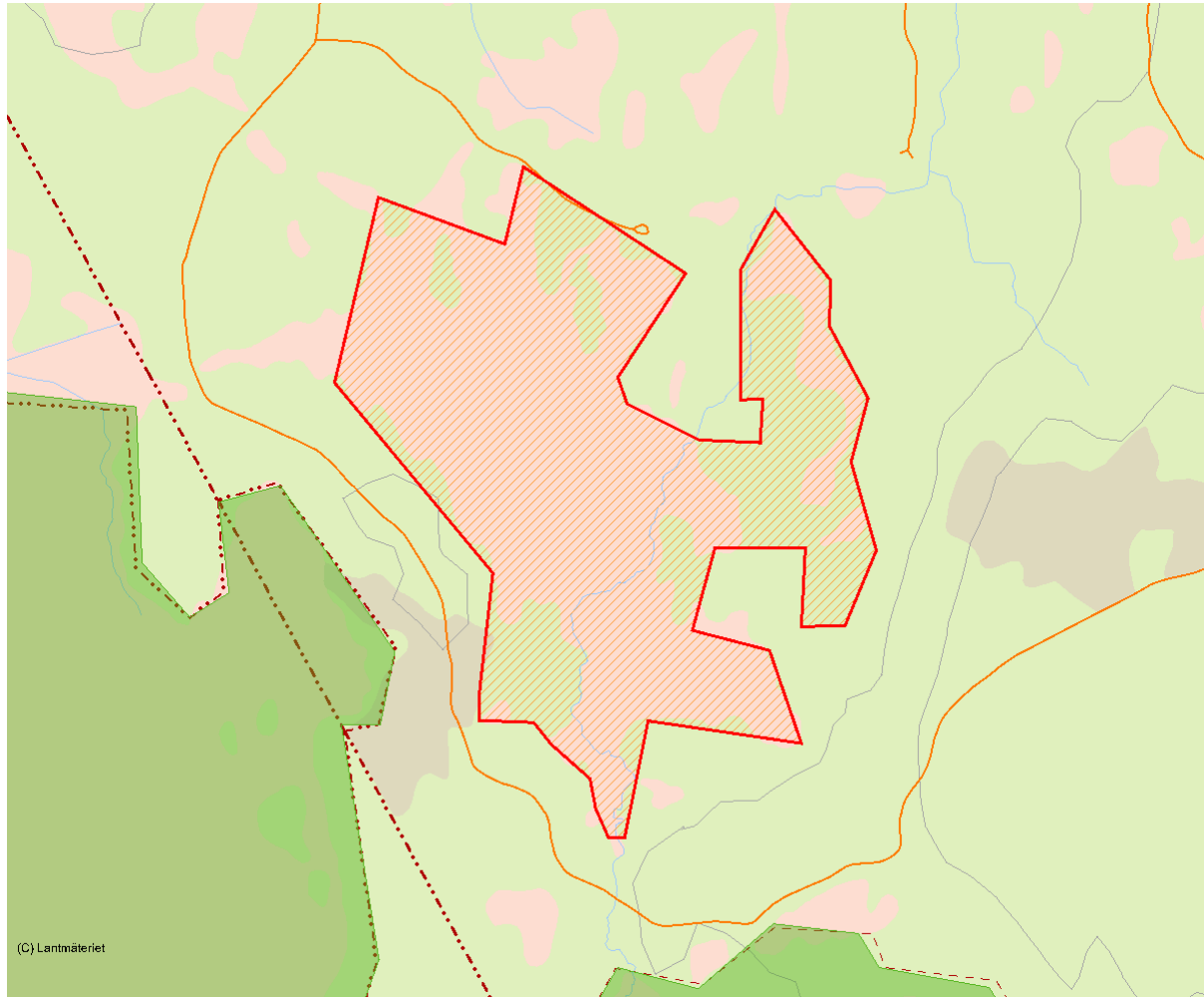

Dvärgbägarlav förekommer vid Boramossen på gamla tallstubbar.
Foto: Kjell Store

Länsstyrelsens bedömning

Objektet Boramossen har, trots tidigare påverkan av skogsbruk, höga naturvärden knutna till naturskogsartad boreal skog, död ved och hög luftfuktighet. Objektet ligger i nära anslutning till naturreservatet Vargavidderna med liknande skogs- och myrtyper som vid Boramossen. I naturreservatet Vargavidderna

ingår Södra Åsmossen, som är ett Natura 2000-objekt samt ingår i myrskyddsplanen och är av riksintresse för naturvården. Boramossen har i VMI bedömts ha naturvärden motsvarande klass 1. Objektet är sammantaget av stor betydelse för bevarande av biologisk mångfald och naturtyper i länet.

Skala 1:15 000

2685 Jätteberget

Kommun	Degerfors	Totalareal	155 ha
Naturgeografisk region	28b	Areal land	148 ha
Objektskategori	U1	Areal vatten	7 ha
Markägare	Sveaskog	Areal produktiv skogsmark	122 ha

Areal värdekärna	108 ha	Areal skyddszon	0 ha
Areal utvecklingsmark	18 ha	Areal arronderingsmark	13 ha

Kriterier för urval

- Större naturskog
- Värdefull livsmiljö för rödlistade arter
- Ingår i värdefull barrskogstrakt
- Berör befintligt Natura 2000-objekt
- Gränisar till befintligt naturreservat

Beskrivning av området

Objektet Jätteberget utgörs av en mosaik av barrskog, myr och berg. Skogen är till större delen barrnaturskog. Terrängen är kuperad och delvis svårforcerad p g a sin blockighet. Skogen domineras av gran och tall med ett litet lövinslag av asp, björk, klibbal, rönn och sälg. Övre ålder på gran är omkring 180 år och övre ålder på tall minst 280 år. Det är gott om död ved i olika nedbrytningsstadier, bl a gamla högstubbar och brandstubbar av tall. Jätteberget är känt för sitt stora grottsystem vilket omfattar en längd av ca 80 m. Det har uppstått genom sprickbildning och blockförskjutning i berget, vilket består av Filipstadsgranit. Grotterna är ett sedan länge uppskattat utflyktsmål. Jätteberget är även känt för sin stora artrikedom av kryptogamer och det finns ett stort antal signalarter och rödlistade arter. Bland de senare kan nämnas blackticka, skogstrappmossa, platt spretmossa, violettgrå tagellav och tretåig hackspett. Hänglavsförekomsten är mycket välutvecklad och artrik i området, vilket är ovanligt i Kilsbergen och södra delarna av Örebro län. Objektet ansluter till det befintliga naturreservatet Lomtjärnmossen,

som utgörs av skogs- och myrmosaik.

Skogen på Jätteberget är välbesökt och en av de hänglavsrikaste i Kilsbergen. Foto: Kjell Store

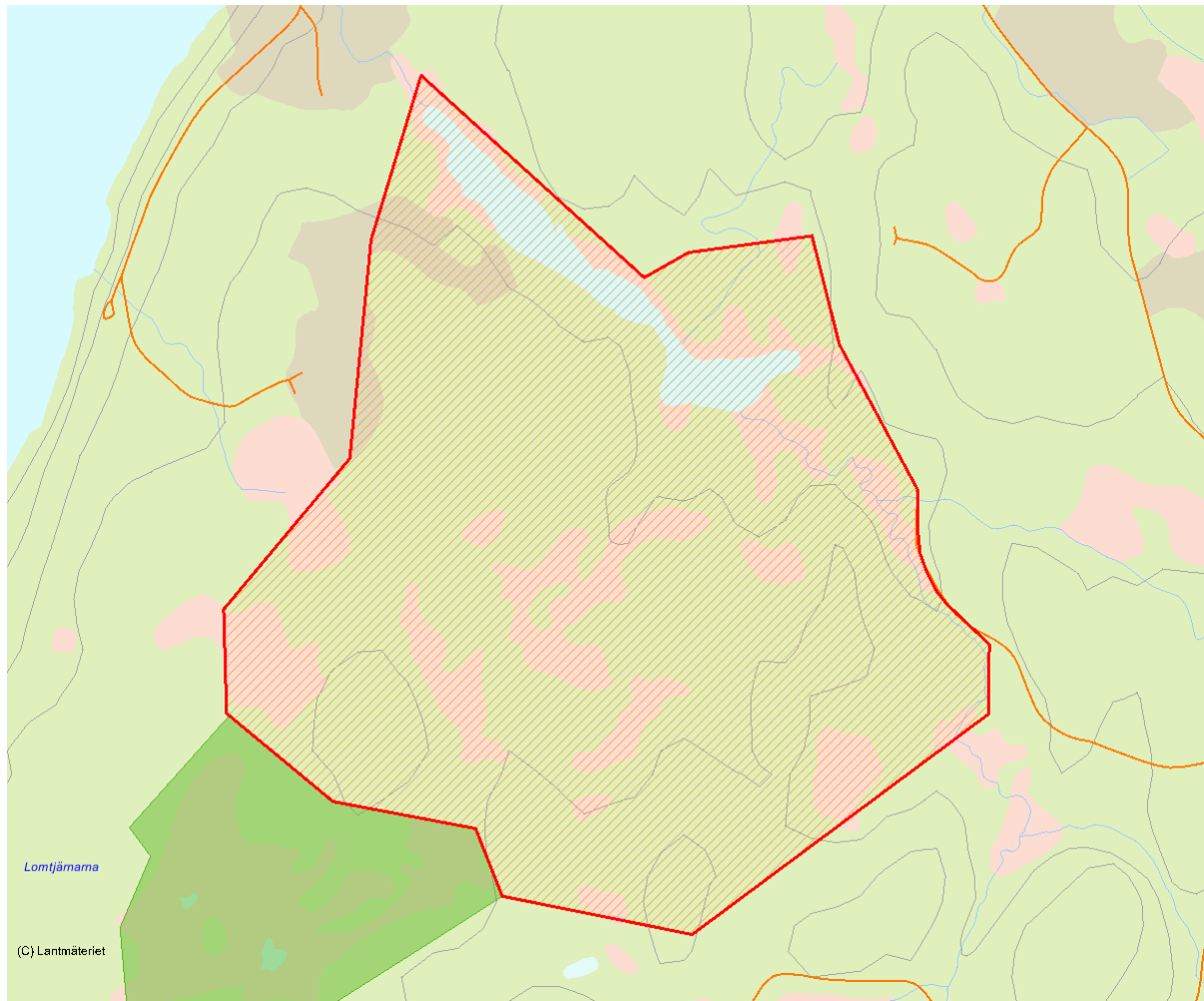
Länsstyrelsens bedömning

Objektet har mycket höga naturvärden knutna till boreal naturskog med hög luftfuktighet och mycket död ved. Det hyser ett mycket stort antal signalarter och rödlistade arter och är därför av stor betydelse för bevarandet av biologisk mångfald i regionen. Jätteberget är ett av Kilsbergens

absolut största naturskogsområden. Kilsbergen är en av Länsstyrelsen utpekad värdefull barrskogstrakt och det finns flera näraliggande reservatsobjekt på statlig mark. Länsstyrelsen anser att detta är ett av de mest skyddsvärda skogsområdena i Kilsbergen och i Örebro län.

Källor

1. Löfgren, L. & Andersson, M. 1998. Kilsbergen - Naturinventering för landskapsplanering. Örebro kommun & Hopajola.

Skala 1:15 000

2748 Ugglehöjden

Kommun	Lekeberg	Totalareal	23 ha
Naturgeografisk region	27	Areal land	23 ha
Objektskategori	U1	Areal vatten	0 ha
Markägare	Sveaskog	Areal produktiv skogsmark	22 ha

Areal värdekärna	19 ha	Areal skyddszon	0 ha
Areal utvecklingsmark	1 ha	Areal arronderingsmark	2 ha

Kriterier för urval

- Större naturskog
- Ingår i värdefull barrskogstrakt
- Hög grad av naturlighet
- Gränsar till värdefullt område utanför det statliga innehavet
- Ingår i ett kluster av värdefulla områden

Beskrivning av området

Objektet utgörs av skog som omger Ugglehöjdens naturreservat som är ett Natura 2000-område med gammal grannaturskog. Reservatet är väldigt rikt på död ved. Runt reservatet ansluter lövrik flerskiktad barrskog av naturskogskaraktär. Norr om reservatet finns ett större område med lövblandad 100-årig barrskog på frisk till fuktig mark som är blockig med gott om björk och asp. Mängden död ved är av varierande grovlek av både barr- och lövträd. Det finns en hel del stående död ved och den rödlistade tretåiga hackspetten observerades vid inventeringen. Längre norrut övergår objektet delvis i torrare mark med äldre tall som ansluter till objektet Sör-Ämten. Söder om det nuvarande reservatet sträcker sig fuktiga mossdråg med omväxlande 100-årig granskog och 130-årig tall på hållmark där tjäder observerades. Västerut gränsar objektet till ett objekt på privat mark med höga naturvärden. I reservatet och det privata objektet förekommer de rödlistade arterna norsk näverlav och gränsticka, och i hela området finns flera krävande signalarter.

Tretåig hackspett. Foto: Kjell Store

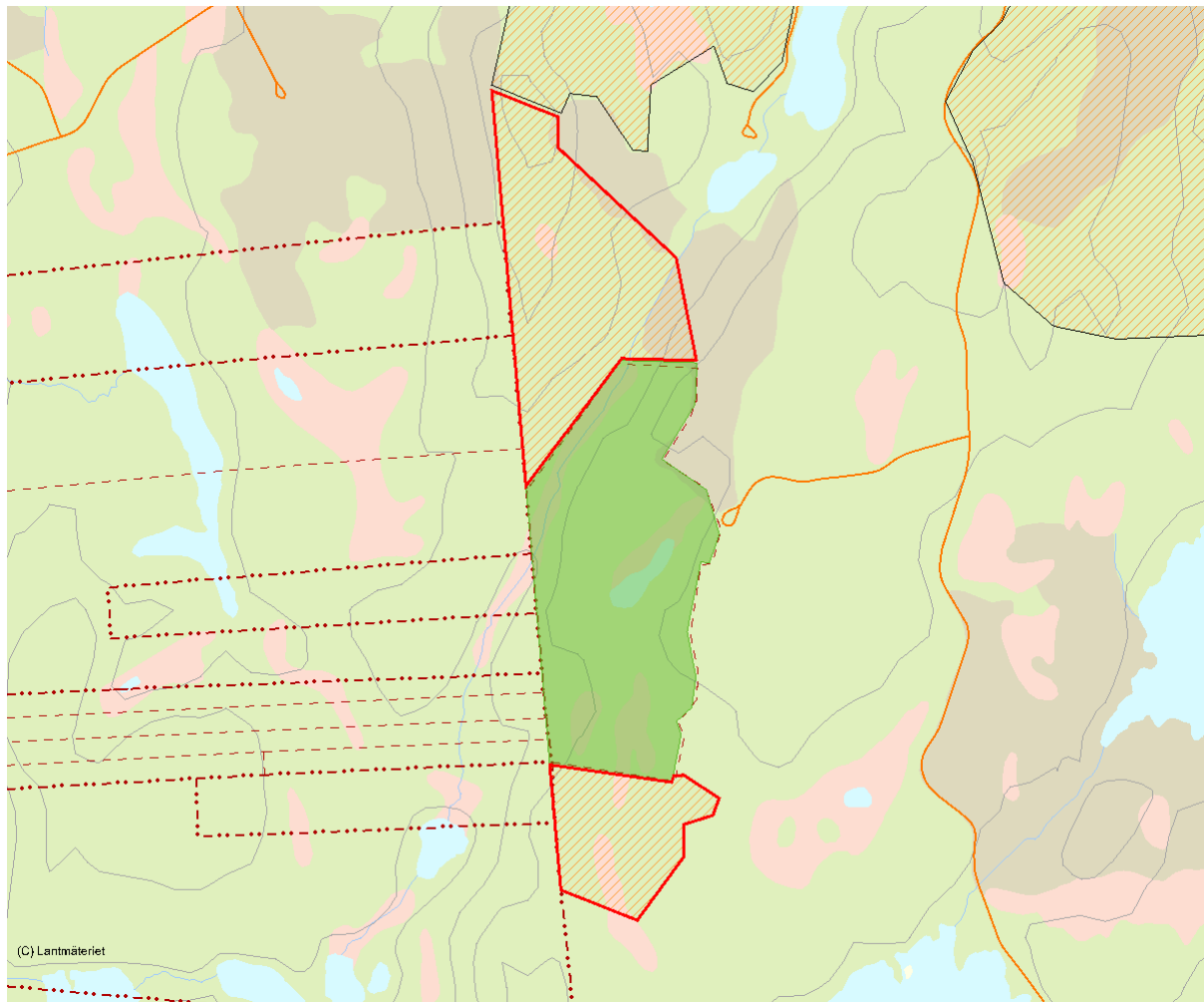
Länsstyrelsens bedömning

Objektet är en utökning av reservatet UGGLEHÖJDEN med flerskiktad, lövrik och naturskogsartad skog som huser flera signalarter. I objektet finns flera fuktiga småbiotoper, blockigheten är stor och det finns gott om död ved. Objektet ingår i KILSBERGEN som av Länsstyrelsen utpekats som en värdefull barrskogstrakt

och UGGLEHÖJDENS naturreservat är Natura 2000-område. Objektet UGGLEHÖJDEN gränsar i norr till objektet SÖR-ÄMTEN och ingår i ett kluster av värdefulla objekt. Objektet har ett mycket högt skyddsvärde genom sin naturskogsartade skog, närheten till det artrika reservatet, samt till objektet på privat mark.

Källor

1. Länsstyrelsen i Örebro län 1984. Naturvårdsöversikt Örebro län, publikation nr 1984:5. 2. Löfgren, L. & Andersson, M. 1998. Kilsbergen - Naturinventering för landskapsplanering. Örebro kommun & Hopajola.

Skala 1:15 000

2735 Lövfalla-Hästängen

Kommun	Degerfors	Totalareal	5 ha
Naturgeografisk region	28b	Areal land	4 ha
Objektskategori	U1	Areal vatten	1 ha
Markägare	Sveaskog	Areal produktiv skogsmark	3 ha

Areal värdekärna	2 ha	Areal skyddszon	0 ha
Areal utvecklingsmark	0 ha	Areal arronderingsmark	0 ha

Kriterier för urval

- Mindre naturskog
- Ingår i värdefull barrskogstrakt
- Ingår i ett kluster av värdefulla områden

Beskrivning av området

Lövfalla-Hästängen ligger i direkt anslutning till det blivande reservatet Lövfalletegen och sträcker sig fram till stranden av sjön Ölen. Det rör sig om en flerskiktad 100-årig barrblandskog som domineras av grovvuxen gran med stor andel asp och björk i en storblockig västsluttning. Där finns även tall, rönn, sälg och lärk, samt inslag av lind. Närmast sjön finns en lövdominerad sänka med ett sumpigt bäckdråg, en mindre klibalssumpskog och enstaka grova lindar. Strandzonen är lövrik med klibbal, björk, rönn, sälg och lind, samt viden, olvon och skogstry. En del lågor och torrträd är grova, men det mesta är klenare dimensioner av framför allt av lövträd och gran. Området har ett gynnsamt mikroklimat med hög luftfuktighet beroende på läget intill sjön Ölen. Signalarter som hittats är bl a lunglav, stuplav, bårdlav och trolldruva.

Lövslogen hyser en rik kryptogamflora. Foto: Henrik Josefsson

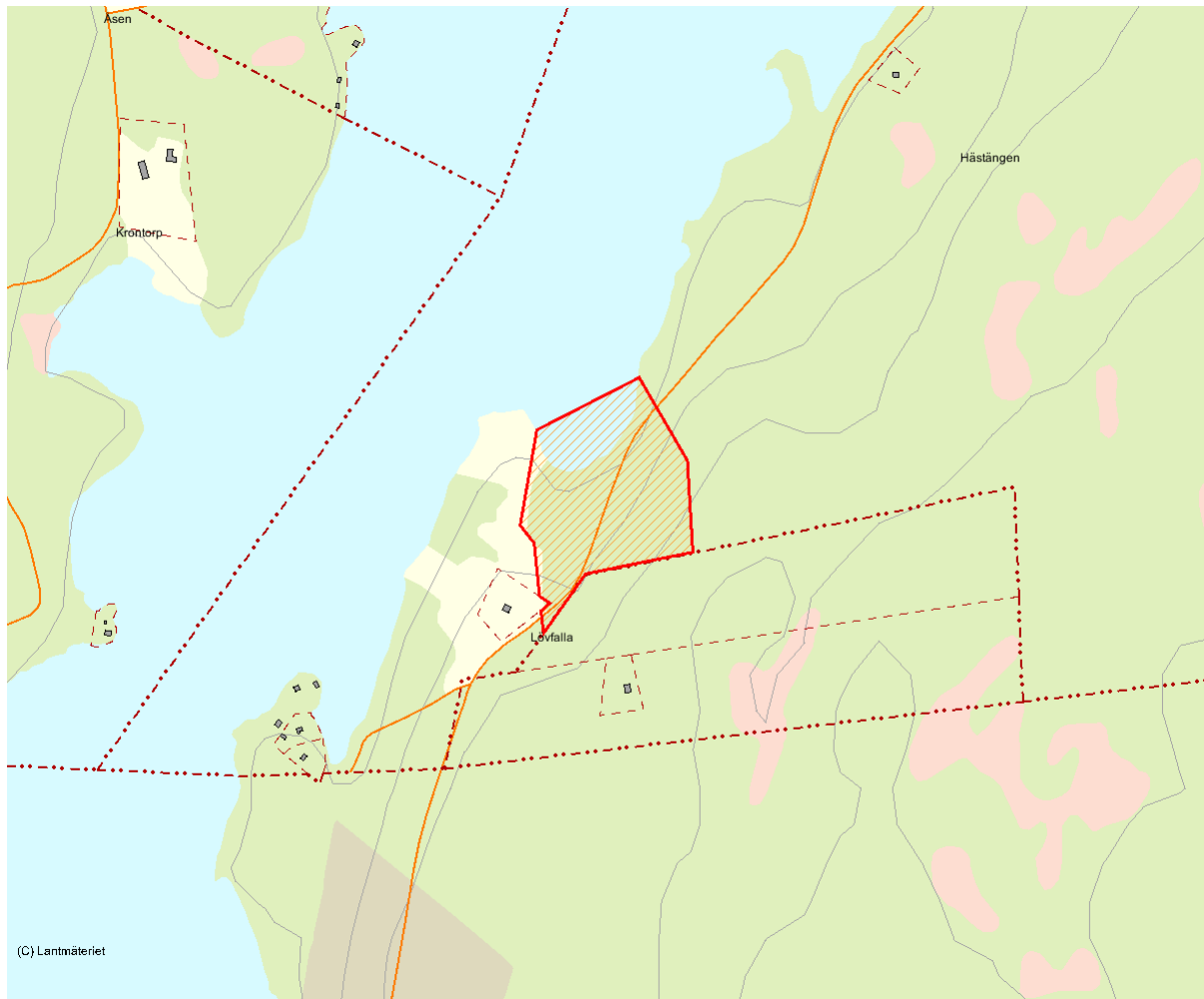
Länsstyrelsens bedömning

Objektet fungerar med sitt stora lövinslag som en naturlig förlängning av det lövträdrika blivande reservatet Lövfalletegen. Det kommer att fungera som en värdefull spridningszon fram till strandens lövbård vid sjön Ölen. Flera signalarter knutna till lövträdsbiotoper är funna

i området. Närområdet innehöll ett av de sista reviren för vitryggig hackspett i Örebro län och objektet ligger i ett kluster av flera lövrika objekt. Objektet är mycket skyddsvärt genom sina höga naturvärden och dess läge intill det blivande reservatet Lövfalletegen.

Källor

1. Löfgren, L. & Andersson, M. 1998. Kilsbergen - Naturinventering för landskapsplanering. Örebro kommun & Hopajola. 2. Rudkvist, L. & Pettersson, Å. 1989. Länsplan för skydd av vitryggig hackspett i Örebro län. Utgiven av Länsstyrelsen och Skogsvårdsstyrelsen i Örebro län (stencil). 3. Länsstyrelsen i Örebro län 1984. Naturvårdsöversikt Örebro län, publikation nr 1984:5.

Skala 1:10 000

2744 Storsjögången

Kommun	Lekeberg	Totalareal	88 ha
Naturgeografisk region	27	Areal land	79 ha
Objektskategori	U1	Areal vatten	9 ha
Markägare	Sveaskog	Areal produktiv skogsmark	76 ha

Areal värdekärna	57 ha	Areal skyddszon	0 ha
Areal utvecklingsmark	5 ha	Areal arronderingsmark	17 ha

Kriterier för urval

- Större naturskog
- Värdefull livsmiljö för rödlistade arter
- Ingår i värdefull barrskogstrakt
- Särskild betydelse för friluftsliv
- Hög grad av naturlighet
- Ingår i ett kluster av värdefulla områden

Beskrivning av området

Storsjögången är ett större objekt med flerskiktad 120-årig barrblandskog, med delvis hög lövandel i småkuperad terräng. Det är relativt blockrikt med spridda förekomster av död ved. Granen dominerar med stora inslag av tall, samt björk, asp, sälg och rönn. En övre ålder på tall bestämdes till drygt 160 år. Det finns gott om insprängda fuktdråg och svackor där luftfuktigheten är hög. I öster rinner en bäck ned i Storsjön och här växer asp, björk och enstaka rönnar. Här finns en gransumpskog med klibbal och bäcken rinner genom en fin sänka med hög luftfuktighet. Det är gott om klen död ved och flertalet grova bäverfällda björkar. I den anslutande sluttningen finns grov asp, bl a en stående mycket grov asp som har en omkrets på 3 meter i brösthöjd. Här finns även flera mycket grova bäverfällda lågor av asp. Den rödlistade bivråken häckar regelbundet i den här delen av objektet. I den mellersta delen finns ett jättelikt flyttblock som sägs vara ett av Skandinavians största. I söder finns en gransumpskog och i anslutning till den en så kallad "lok", med en rik tillgång på död ved i form av torrträd och lågor. Tjärnen Fisklösen nyttjas av friluftslivet som sportfiskevatten, liksom de närliggande Svinsjöarna. Tiosjöarsleden löper genom området och Karlskoga Biologiska

Förening har en stuga strax nordväst om objektet. Ett stort antal signalarter har hittats i området, bl a kattfotslav, lunglav, kötticka, stor revmossa, och västlig hakmossa.

Artrik bäcksänka med hög luftfuktighet i objektets östra del. Foto: Henrik Josefsson

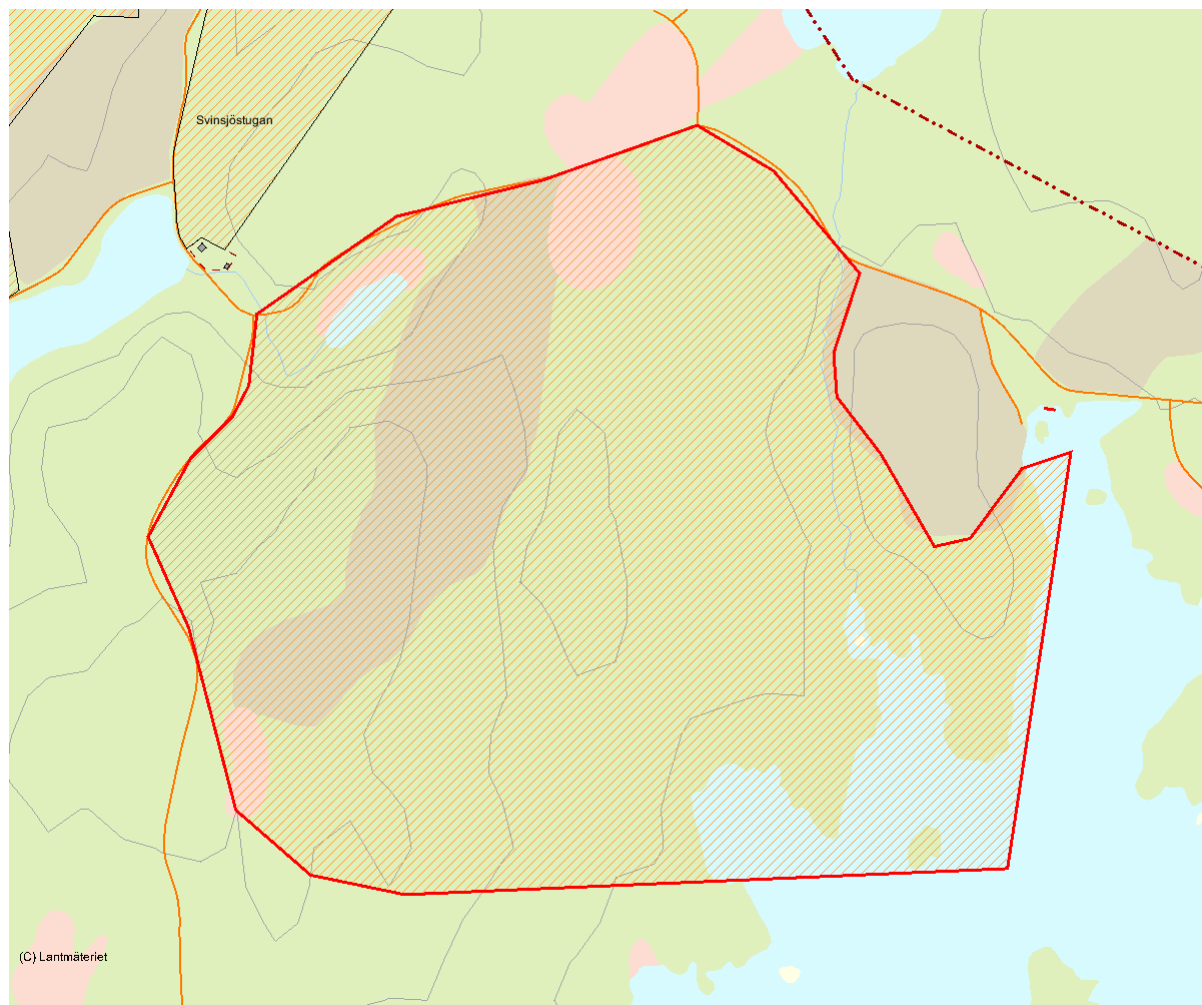
Länsstyrelsens bedömning

Objektet har höga naturvärden knutna till den lövrika flerskiktade barrskogen som är småkuperad, blockrik och med hög luftfuktighet. Flera signalarter är funna och den rödlistade bivråken har konstaterats häcka där regelbundet. Objektet ingår i ett kluster av värdefulla objekt, som bildar viktiga värdekärnor

ur ett landskapsekologiskt perspektiv. Storsjögången är av stor vikt för friluftslivet genom sportfiske och Tiosjöarsleden. Objektet ingår i Kilsbergen som av Länsstyrelsen utpekats som en värdefull barrskogstrakt. Objektet är av stort värde för den biologiska mångfalden och därmed mycket skyddsvärt.

Källor

1. Länsstyrelsen i Örebro län. 1984. Naturvårdsöversikt Örebro län, publikation nr 1984:5. 2. Löfgren, L. & Andersson, M. 1998. Kilsbergen - Naturinventering för landskapsplanering. Örebro kommun och Hopajola.

Skala 1:10 000

2747 Sör-Ämten

Kommun	Lekeberg	Totalareal	105 ha
Naturgeografisk region	27 , 28b	Areal land	87 ha
Objektskategori	U1	Areal vatten	18 ha
Markägare	Sveaskog	Areal produktiv skogsmark	81 ha

Areal värdekärna	58 ha	Areal skyddszon	0 ha
Areal utvecklingsmark	20 ha	Areal arronderingsmark	3 ha

Kriterier för urval

- Större naturskog
- Värdefull livsmiljö för rödlistade arter
- Ingår i värdefull barrskogstrakt
- Särskild betydelse för friluftsliv
- Hög grad av naturlighet
- Ingår i ett kluster av värdefulla områden

Beskrivning av området

Objektet består av flerskiktad barrskog kring sjön Sör-Ämten och av ett långsträckt område söder om sjön. Kring sjön består skogen huvudsakligen av 120-140 årig tallskog, från skvatram-tallskog på mossmark till hålltallskog på torr mark. Söder om sjön växer lövrik 100-årig granskog med en dal i nord-sydlig riktning. Skogen har delvis en hög andel asp och björk, samt enstaka äldre tallar. Skogen är olikåldrig och luckig med mycket block på frisk till blöt mark och luftfuktigheten är hög. Det finns mycket död ved av både barr och löv i form av lågor, torrträd och högstubbar, bl a en stor gammal tallhögstubbe med brandljud. Det finns flera så kallade "lokar", bl a längs en avlång svacka med ett stråk av blöta partier. Här har en mängd stående träd dödat genom översvämning och efterlämnat ett varierat inslag av död ved. I anslutning till det här området växer det mycket asp och björk, samt enstaka klubbalar. I söder ansluter objektet till objektet Ugglehöjden. Även denna södra del av objektet består av flerskiktad barrskog, med bl a lodytor, block, död ved och surdråg. Här finns dessutom ett grottsystem som är bland de största i Kilsbergen. De rödlistade arterna stor aspticka, veckticka, gränsticka och västlig njurlav finns i objektet, liksom gamla hackmärken av tretåig hackspett. Dessutom

hittades flera signalarter av både lavar, mossor och svampar. Här finns inslag av friluftsliv genom att Sör-Ämten är sportfiskevatten och genom Tiosjöarsleden som går genom en del av objektet.

En av många lokar med hög andel död ved i objektet Sör-Ämtet.
Foto: Henrik Josefsson

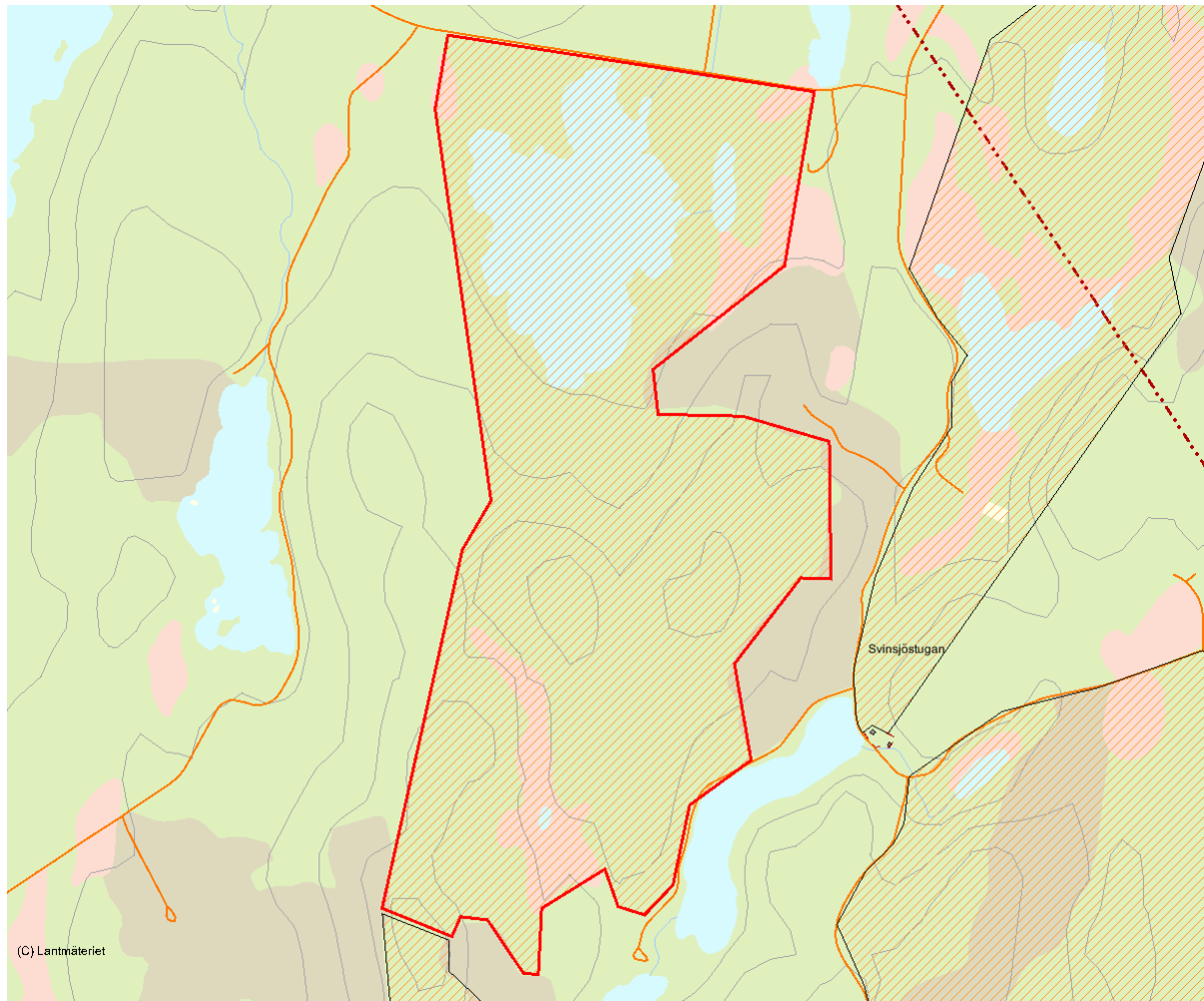
Länsstyrelsens bedömning

Objektet är värdefullt på grund av sin flerskiktade lövriska barrskog i kuperad och blockig terräng med flera surdråg och lokar som ger hög luftfuktighet. Det är relativt gott om död ved och det finns flera rödlistade arter och många krävande signalarter. Objektet ingår i Kilsbergen

som av Länsstyrelsen utpekats som en värdefull barrskogstrakt. Sör-Ämtens gränser i söder till objektet Ugglehöjden och objektet ingår i ett kluster av värdefulla objekt. Genom sina höga naturvärden och dess stora landskapsekologiska betydelse är området mycket skyddsvärt.

Källor

1. Länsstyrelsen i Örebro län. 1984. Naturvårdsöversikt Örebro län, publikation nr 1984:5. 2. Löfgren, L. & Andersson, M. 1998. Kilsbergen - Naturinventering för landskapsplanering. Örebro kommun och Hopajola.

Skala 1:15 000

2741 Trehörningen

Kommun	Karlskoga, Lekeberg	Totalareal	58 ha
Naturgeografisk region	27	Areal land	51 ha
Objektskategori	U1	Areal vatten	7 ha
Markägare	Sveaskog	Areal produktiv skogsmark	39 ha

Areal värdekärna	28 ha	Areal skyddszon	0 ha
Areal utvecklingsmark	0 ha	Areal arronderingsmark	13 ha

Kriterier för urval

- Större naturskog
- Ingår i värdefull barrskogstrakt
- Särskild betydelse för friluftsliv
- Ingår i ett kluster av värdefulla områden

Beskrivning av området

Objektet ligger i nära anslutning till det lilla domänreservatet Svarttjärnen och till det blivande reservatet Råmossen-Svarttjärnsskogen, där själva Råmossen är Natura 2000-område. Det innefattar tjärnarna Ljustjärnen och Trehörningen, med mossar och myrar och den mellanliggande skogen. Skogen är framför allt i NO brandpräglad med stort lövinslag. Här är det kuperat och blockrikt med 80-100 årig granskog med mycket asp och björk, varav en del träd är grova. Skogen är flerskiktad, välsluten och luftfuktigheten är hög. Här och var finns blöta svackor som bidrar till det fuktiga mikroklimatet. Det finns ganska mycket död ved, mest klenved och asplågor i form av bäverfällan. I anslutning till ett av myrstråken har det relativt nyligen härjat en mindre markbrand. Det finns här en stor mängd branddödade torrträd av gran av olika dimensioner. Söderut växer grovvuxen äldre gran och tall i 130 årsåldern i ett flerskiktat bestånd. Det är blockigt och småkuperat med blöta svackor och en del grövre torrträd och klibbtickelågor av gran. Här finns dessutom en kolbotten med kojruin. Kring tjärnen Trehörningen är det myrmark till stor del bevuxen med skvatram och tall. Söderut går en västvänd brant med flerskiktad tätvuxen 100-årig barrskog med stort lövinslag. I tjärnarna bedrivs det sportfiske genom Karlskoga Fiskeförening

och vid Ljustjärnen finns ett "vildmarksläger" med en tältkåta. Det finns flera signalarter i området som är knutna till sena successioner av boreal skog med hög luftfuktighet, t ex korallblylav, stor revmossa och rävticka.

Naturskogsartad granskog längs sluttningarna kring tjärnen Trehörningen. Foto: Henrik Josefsson

2737 Fasaskogen

Kommun	Degerfors, Karlskoga	Totalareal	210 ha
Naturgeografisk region	28b	Areal land	182 ha
Objektskategori	U1	Areal vatten	28 ha
Markägare	Sveaskog	Areal produktiv skogsmark	102 ha

Areal värdekärna	72 ha	Areal skyddszon	0 ha
Areal utvecklingsmark	32 ha	Areal arronderingsmark	1 ha

Kriterier för urval

- Större naturskog
- Värdefull livsmiljö för rödlistade arter
- Ingår i värdefull barrskogstrakt
- Särskild betydelse för friluftsliv
- Hög grad av naturlighet
- Gränsar till värdefullt område utanför det statliga innehavet
- Ingår i ett kluster av värdefulla områden

Beskrivning av området

Fasaskogen är belägen kring den stora Örgivsmossen, öster om sjöarna Holmsjön och Örgiven. Objektet är en skogs- och myrmosaik, som omfattar Örgivsmossen, Bergtjärn och omkringliggande skogsområden. Skogen består av äldre flerskiktad gran med inslag av äldre tall, framför allt längs sjö- och myrkanterna där enstaka tallar är mycket gamla. Örgivsmossen är en stor högmossa med senvuxna tallar och en utbredd skvatramtallskog i myrkanten. Lövinslaget är mycket stort i form av asp och björk med många grova träd. Det är gott om död ved i form av lågor och torrträd av både gran, asp och björk och många lågor är mycket grova. Stora delar av skogen är kuperad med fuktiga sänkor som är storblockiga och med hög luftfuktighet. Övriga intressanta inslag är det stora flyttblocket "Petter Annersas kyrka" och "Örgivskällan", en gammal hälsokälla med lång tradition av nyttjande av allmogen i gamla tider. Genom delar av Fasaskogen går ett omfattande nätverk av upptrampade strövstigar som är väl markerade av Sveaskog. Området hyser flera rödlistade arter, t ex tretåig hackspett, broktagel, violettgrå tagellav, dvärgbägarlav, västlig njurlav och

kandelabersvamp, samt många signalarter.

Stigen slingrar sig fram genom storblockig terräng. Foto: Henrik Josefsson

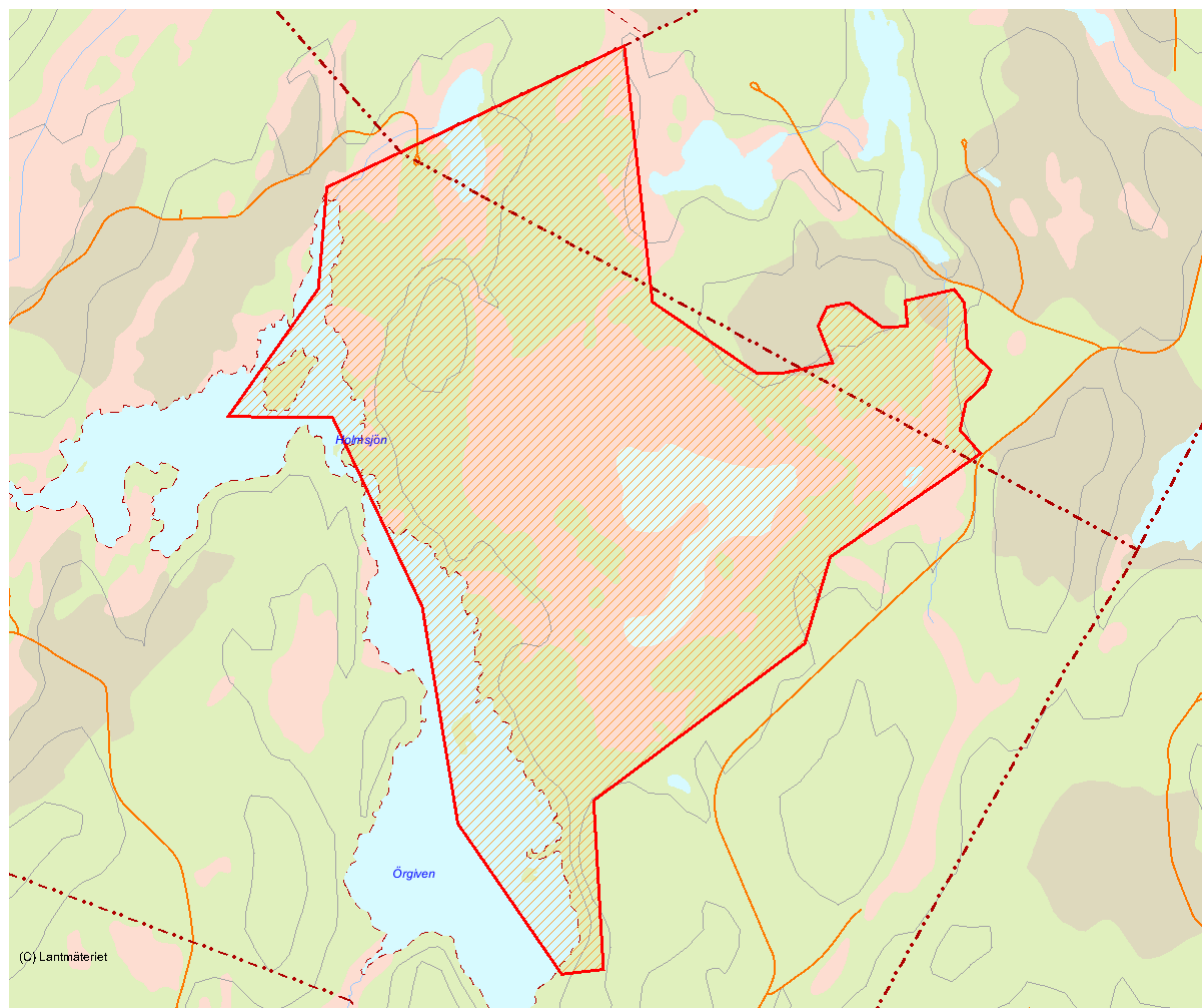
Länsstyrelsens bedömning

Fasaskogen bildar ett mycket fint och stort sammanhängande skogs- och myrmosaikområde med stora delar flerskiktad gammal naturskogsartad barrskog med ett stort lövinslag. Här finns gott om död ved, det är blockrikt och luftfuktigheten är hög. Flera rödlistade arter finns representerade i området. Det är ett välbesökt utflyktsställe för allmänheten

med flera sevärdheter av både natur- och kulturhistoriskt värde. Området ligger i Kilsbergen som av Länsstyrelsen utpekats som en värdefull barrskogstrakt och ingår i ett kluster av värdefulla objekt. Fasaskogen hyser höga naturvärden knutna till den naturskogsartade skogen och är med sin värdefulla skogs- och myrmosaik mycket skyddsvärt.

Källor

1. Länsstyrelsen i Örebro län. 1984. Naturvårdsöversikt Örebro län, publikation nr 1984:5. 2. Löfgren, L. & Andersson, M. 1998. Kilsbergen - Naturinventering för landskapsplanering. Örebro kommun och Hopajola.

Skala 1:20 000

2736 Norra Ölsdalen

Kommun	Degerfors, Karlskoga	Totalareal	53 ha
Naturgeografisk region	28b	Areal land	53 ha
Objektskategori	U1	Areal vatten	0 ha
Markägare	Sveaskog	Areal produktiv skogsmark	50 ha

Areal värdekärna	33 ha	Areal skyddszon	0 ha
Areal utvecklingsmark	1 ha	Areal arronderingsmark	15 ha

Kriterier för urval

- Större naturskog
- Ingår i värdefull barrskogstrakt
- Ingår i ett kluster av värdefulla områden

Beskrivning av området

Längs denna västvända sluttning i Ölsdalen finns en grandominerad skog vars huvudsakliga värde är det stora lövinslaget. Det finns gott om asp och björk, samt inslag av klibbal, rönn och sälg. En del aspar är grova men det är framför allt gott om klen asp med stor potential vid fri utveckling. Sluttningen är småblockig med bitvis stora block. Granskogen är runt 100 år med inslag av äldre tall. Luftfuktigheten är hög på grund av den relativt välslutna skogen och närheten till sjön Ölen, myrmarkerna i öst och Skatkärret i norr. Skatkärret är en nyckelbiotopklassad sumpskog med klibbal och björk. Objektet omges av hyggen, ungsogar och myrstråk med skvatramtallskog. Bland arterna som hittats kan nämnas de rödlistade svamparna stor aspticka och gul taggsvamp, samt signalarter som lunglav, korallblylav och grymig filtlav.

Flerskiktad blandskog i Norra Ölsdalens sluttning. Foto: Henrik Josefsson

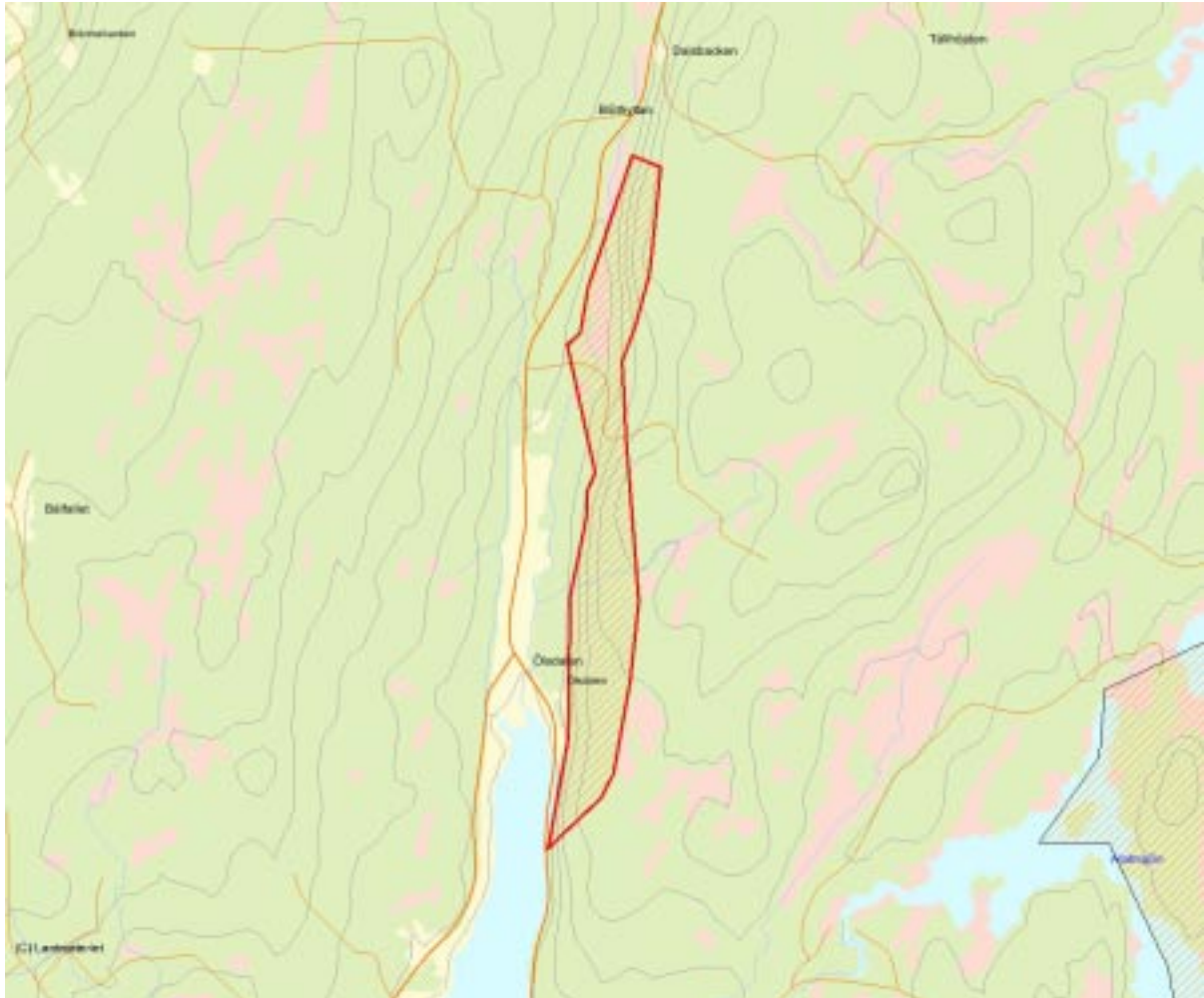
Länsstyrelsens bedömning

Slutningen längs Norra Ölsdalen har höga naturvärden som är knutna till den lövrika och blockiga barrskogen. Objektet fyller en viktig funktion som asprikt område och artfynden är framför allt knutna till gammal asp. Närområdet innehöll ett av de sista reviren

för vitryggig hackspett i Örebro län och objektet ligger i ett kluster av flera lövrika objekt. Objektet är mycket skyddsvärt genom sina höga naturvärden knutna till det stora lövinslaget, liksom genom sitt stora värde som lövrik biotop på landskapsnivå.

Källor

1. Löfgren, L. & Andersson, M. 1998. Kilsbergen - Naturinventering för landskapsplanering. Örebro kommun och Hopajola. 2. Rudkvist, L. & Pettersson, Å. 1989. Länsplan för skydd av vitryggig hackspett i Örebro län. Utgiven av Länsstyrelsen och Skogsvårdsstyrelsen i Örebro län (stencil).

Skala 1:30 000

2739 Flatlandsmossen

Kommun	Karlskoga	Totalareal	115 ha
Naturgeografisk region	27	Areal land	115 ha
Objektskategori	U1	Areal vatten	0 ha
Markägare	Sveaskog	Areal produktiv skogsmark	82 ha

Areal värdekärna	54 ha	Areal skyddszon	0 ha
Areal utvecklingsmark	17 ha	Areal arronderingsmark	8 ha

Kriterier för urval

- Större naturskog
- Ingår i värdefull barrskogstrakt
- Hög grad av naturlighet
- Ingår i ett kluster av värdefulla områden

Beskrivning av området

Objektet är kuperat med barrskogsbevuxna bergåsar. I svackorna mellan åsarna finns kärrstråk och mossar, som bildar en värdefull skogs- och myrmosaik. I norr är det kuperat med sprickdalar som är blockiga, sumpiga och med hög luftfuktighet. Här är gott om branta klippväggar, överlut och sipperytor. Skogen är en flerskiktad och välsluten granskog på frisk-fuktig mark med blöt mark i svackorna. Lövinslaget är knutet till de fuktiga partierna med björk, rönn, asp och klibbal. Här finns en hel del lågor av både barr- och lövträd, samt en del torrakor och torrträd. Närmast kärrstråken finns äldre gran, de äldsta uppemot 150 år. På de högre och torrare partierna av hållmarkskaraktär dominerar tallen och flera träd har idag uppnått en hög ålder. I söder tar själva Flatlandsmossen vid med sina inslag av långsmal myrmosaik, myrholmar och äldre tallskog. Kring mossen finner man objektets äldsta tallar, men även en del äldre gran. Den 120-åriga tallskogen är flerskiktad med sparsamt av död ved i form av torrträd och enstaka lågor. I delar av objektet finns gamla stubbar och kolbottnar som vittnar om forna tiders skogsbruk. Objektet omges i stort av hyggen och planterad ungskog. I objektet hittades gamla födosöksmärken

efter den rödlistade tretåiga hackspetten och bland signalarterna finns garnlav, stor revmossa och kötticka.

Gransumpskog längs surdråg i en av Flatlandsmossens sprickdalar.
Foto: Henrik Josefsson

Länsstyrelsens bedömning

Objektets mest utmärkande karaktärer utgörs av en fin skogs- och myrmosaik, tillsammans med den omväxlande topografin med hållmarker och sprickdalar. I sprickdalarna växer flerskiktad naturskogsartad granskog med ett gynnsamt mikroklimat för fuktighetskrävande arter. Objektet är av stor vikt

för den biologiska mångfalden och ingår i Kilsbergen som av Länsstyrelsen utpekats som en värdefull barrskogstrakt. Flatlandsmossen ingår i ett kluster av värdefulla objekt. Det är mycket skyddsvärt genom höga naturvärden knutna till den naturskogsartade skogen, sprickdalarna och myrarna.

Källor

1. Löfgren, L. & Andersson, M. 1998. Kilsbergen - Naturinventering för landskapsplanering. Örebro kommun och Hopajola.

Skala 1:30 000

2704 Fjärhanabergen

Kommun	Karlskoga	Totalareal	163 ha
Naturgeografisk region	28b	Areal land	141 ha
Objektskategori	SM	Areal vatten	22 ha
Markägare	Sveaskog	Areal produktiv skogsmark	95 ha

Areal värdekärna	80 ha	Areal skyddszon	0 ha
Areal utvecklingsmark	9 ha	Areal arronderingsmark	1 ha

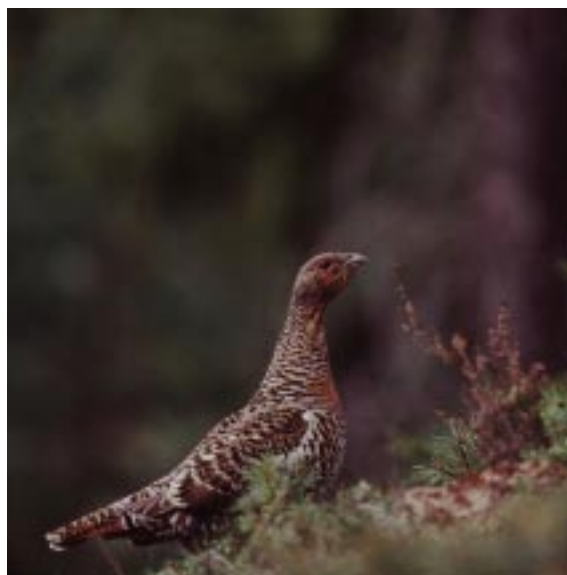
Kriterier för urval

- Sammansatta ekosystem
- Ingår i värdefull barrskogstrakt
- Hög grad av naturlighet
- Ingår i ett kluster av värdefulla områden

Beskrivning av området

Fjärhanabergen är ett mosaikartat naturskogsartat område med hög andel myrmarker och sumpskogar. För att vara i södra Kilsbergen är terrängen förhållandevis flack (125-160 m ö h), men bitvis småkuperad av tvärt uppskjutande moränrygggar som därtill är storblockiga. En trång sprickdal löper från Tranmossens södra ända och mynnar vid Lilla Lysingens sydöstra del. Två bäcker rinner genom myrmarkerna och förenas strax uppströms utflödet i Lilla Lysingen. Längs vattendragen finns flera bäverångar av olika årgångar med massförekomster av döda träd som dränkts och torkat på rot. Terrängformationerna, blockigheten och närvaron av rinnande vatten skänker området speciella klimatologiska förutsättningar som är gynnsamma för fuktkrävande kryptogamer. Ett tämligen grunt jorddjup gör att senvuxna talldominerade skogar, med inblandning av grovbarkig vårtbjörk och asp, har stor utbredning. Dessa till stor del glesa skogar har trädlängder omkring 18-23 m. I sluttande terräng förekommer stamtätare bestånd av blåbärsgranskog, med granar och aspar som når 25 meter. Skogsbeståndens åldrar spänner mellan 95-150 år, men 260-300-åriga tallöverståndare förekommer och en senvuxen dubbeltoppad gran är minst 200 år. Sotlav växer på granens bas. Från att varit välfrekventerad hyttskog i sekler (kolbottarna är legio) har området under den senaste omloppstiden endast plockhuggits och större delen har stått för fäfet sedan skogshästens dagar. Förekomsten av död ved är rikligast i grandominerade partier och finns

här och var som bråtvisa ansamlingar. Trots det stora inslaget av våtmarker har området en upprepad brandhistorik. Det senaste brandtillfället i juli 1930 utmynnade i ett bestånd klenvuxen och ännu ogallrad tallskog. Ett ganska stort antal signalarter och rödlistade arter är funna i området, framför allt kryptogamer men även tretåig hackspett. Området är dessutom ett viktigt tillhåll för tjäder.

Tjäder är vanligt förekommande i skogarna vid Fjärhanabergen.
Foto: Kjell Store

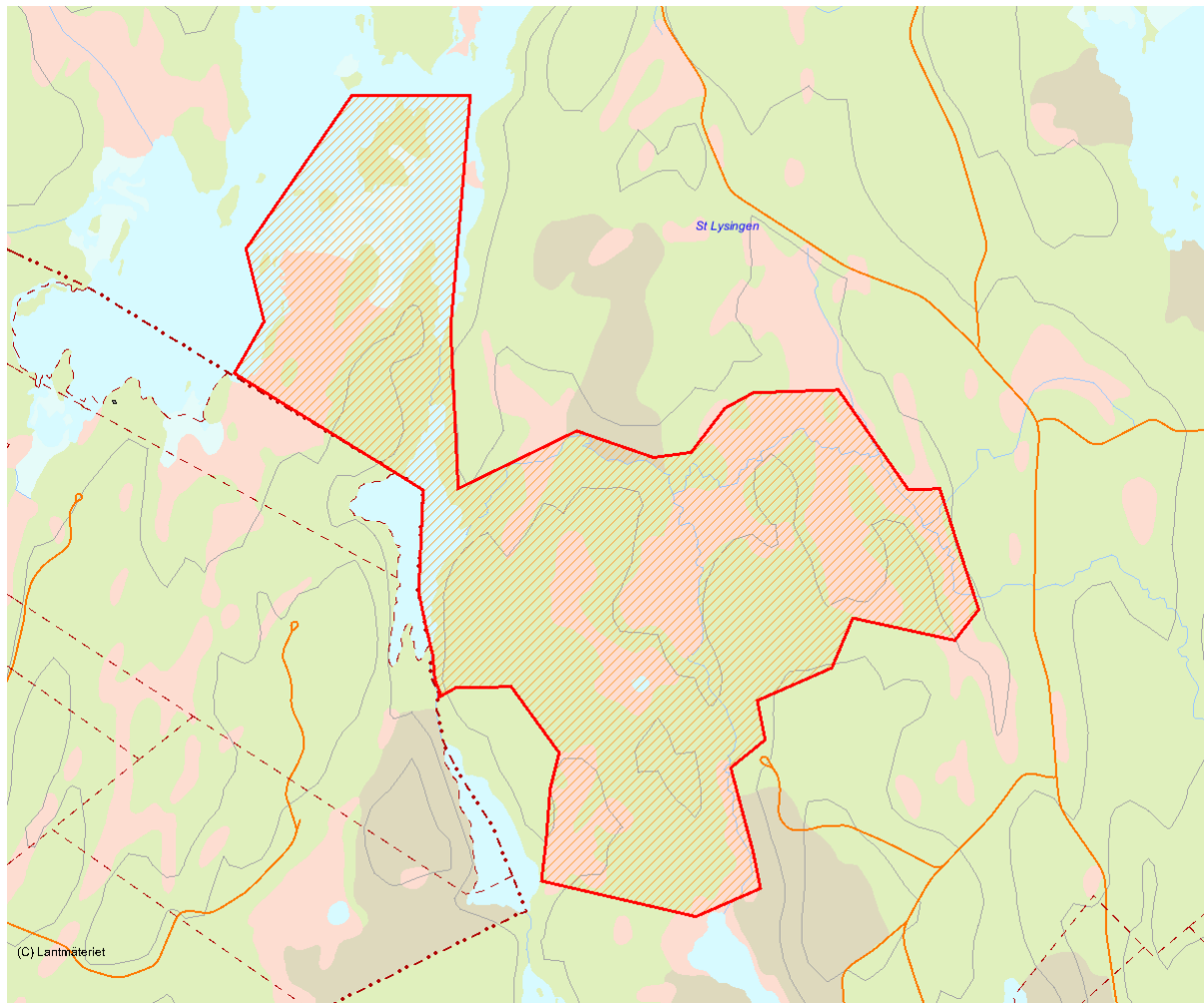
Länsstyrelsens bedömning

Objektet Fjärhanabergen har höga naturvärden knutna till naturskogsartad boreal skogs- och myrmosaik, död ved och hög luftfuktighet. I området finns ett ganska stort antal signalarter och rödlistade arter. Området är beläget i Kilsbergen,

som är en av Länsstyrelsen utpekad värdefull barrskogstrakt och ligger i nära anslutning till flera andra reservatsobjekt på statlig mark. Fjärhanabergen har stor betydelse för bevarandet av biologisk mångfald i regionen.

Källor

1. Länsstyrelsen i Örebro län 1984. Naturvårdsöversikt Örebro län, publikation nr 1984:5.

Skala 1:20 000

2742 Hagabergsdrågen

Kommun	Karlskoga	Totalareal	14 ha
Naturgeografisk region	27 , 28b	Areal land	14 ha
Objektskategori	U1	Areal vatten	0 ha
Markägare	Sveaskog	Areal produktiv skogsmark	14 ha

Areal värdekärna	13 ha	Areal skyddszon	0 ha
Areal utvecklingsmark	0 ha	Areal arronderingsmark	1 ha

Kriterier för urval

- Mindre naturskog
- Ingår i värdefull barrskogstrakt
- Berör befintligt Natura 2000-objekt
- Tätortsnära område av särskilt värde för friluftsliv och naturvård
- Gränsar till värdefullt område utanför det statliga innehavet
- Ingår i ett kluster av värdefulla områden

Beskrivning av området

Objektets består av ett naturskogartad granskog i nordvärd sluttning som direkt gränsar till det blivande reservatet Råmossen-Svartjärnsområdet, där Råmossen är Natura 2000-område. Granskogen är grovvuxen och högstammig med inslag av tall, asp och en del björk. Det är blockigt med en del lågor och torrträd på frisk till fuktig blåbärsmark med fuktiga svackor. I den östra delen nedanför sluttningen är marken fuktigare. Objektet är en fortsättning på bestånden inne i det blivande reservatet och bildar en naturlig förstärkningszon norrut. Flera krävande signalarter är funna i objektet knutna till naturskogsartad blandskog.

Signalarten korallblylav växer oftast på asp tillsammans med andra indikatorarter. Foto: Kjell Store

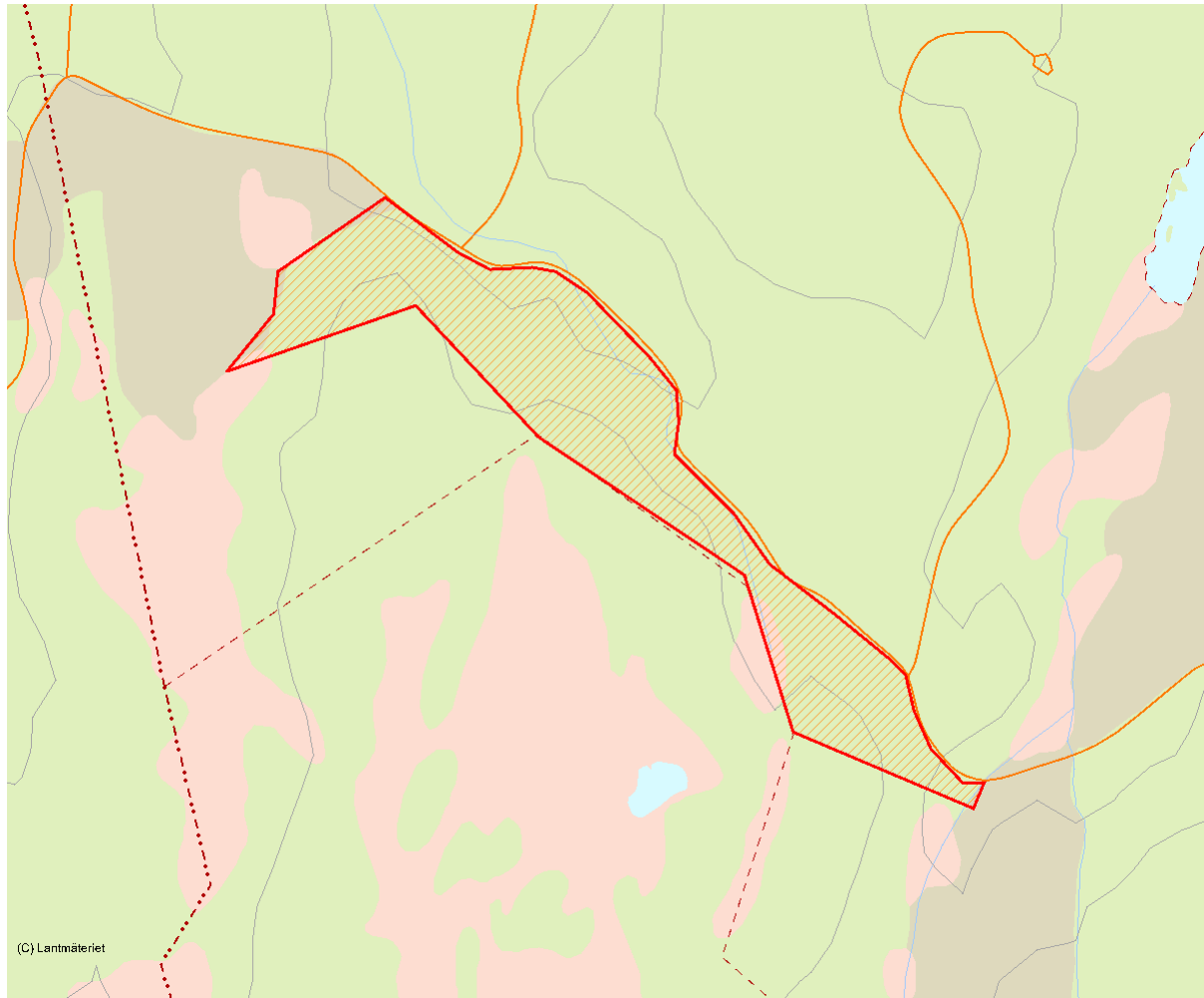
Länsstyrelsens bedömning

Det naturskogsartade objektet är en utvidgning av det planerade Råmossen-Svartjärnsreservatet och utgör en naturlig fortsättning och förstärkning norrut. Granskogen är högstammig och grovvuxen och hyser

flera signalarter. Det gränsar direkt till Natura 2000-området och ingår i Kilsbergen som av Länsstyrelsen utpekats som en värdefull barrskogstrakt. Objektet ingår i ett kluster av värdefulla objekt.

Källor

1. Kärkkäinen, M., Jansson, T. & Berglund, T. Gammelskog kring Råmoss- och Svartjärnsreservatet. Länsstyrelsen i Örebro län (stencil). 2. Länsstyrelsen i Örebro län. 1984. Naturvårdsöversikt Örebro län, publikation nr 1984:5.

Skala 1:10 000

2746 Sågaregården

Kommun	Lekeberg	Totalareal	16 ha
Naturgeografisk region	27	Areal land	16 ha
Objektskategori	Sö	Areal vatten	0 ha
Markägare	Sveaskog	Areal produktiv skogsmark	14 ha

Areal värdekärna	11 ha	Areal skyddszon	0 ha
Areal utvecklingsmark	3 ha	Areal arronderingsmark	0 ha

Kriterier för urval

- Mindre naturskog
- Artrik
- Värdefull livsmiljö för rödlistade arter
- Ingår i värdefull barrskogstrakt
- Berör befintligt Natura 2000-objekt
- Gränsar till värdefullt område utanför det statliga innehavet
- Gränsar till befintligt naturreservat
- Ingår i ett kluster av värdefulla områden

Beskrivning av området

Sågaregården är ett starkt kulturpåverkat område intill Garphyttans nationalpark med ett rikt lövinslag på kalk- och näringsrik mark. Stora delar av objektet är idag nyckelbiotopklassat. Garphyttans nationalpark är ett Natura 2000-område och av Naturvårdsverket (2000) bedömt vara av riksintresse för naturvården. Även de sydöstra delarna av Sågaregården är av riksintresse. Objektet gränsar dessutom till Svenshyttan som även det är Natura 2000-område. Den östra delen av objektet som ligger i anslutning till nationalparken består av ett äldre mycket fint grovvuxet och välslutet hasselbestånd. I beståndet finns det gott om grova ädellövträd och grov asp. I objektet finns också lämningar från Svenshyttans gamla hyttområde. Här finns ett mycket stort aspinslag med bitvis grova träd, samt sälg, lönn, alm, ask, rönn, ek och invid bäcken klibbal. Bäckens bidrar till ett värdefullt mikroklimat som gynnar ett flertal moss- och lavararter och det finns gott om död lövved, framför allt av klenare dimensioner. Fältskiktet är mycket örtrikt och frodigt med många näringskrävande och kalkgynnade växter. I nordvästra delen finns ett långsträckt nyckelbiotopklassat område med en lövträdsbevuxen bergbrant, klapperstensvallar, blockiga branter, grova ädellövträd, samt lågor och torrträd.

Objektet är varierat med inslag av mager tallhällmark och näringsrik mark med ädellöv. Här finns flera rödlistade arter, t ex blek kraterlav, aspgelélav och läderlappslav.

Forsande bäck genom ädellövsrikt hässle vid Sågaregården. Foto: Henrik Josefsson

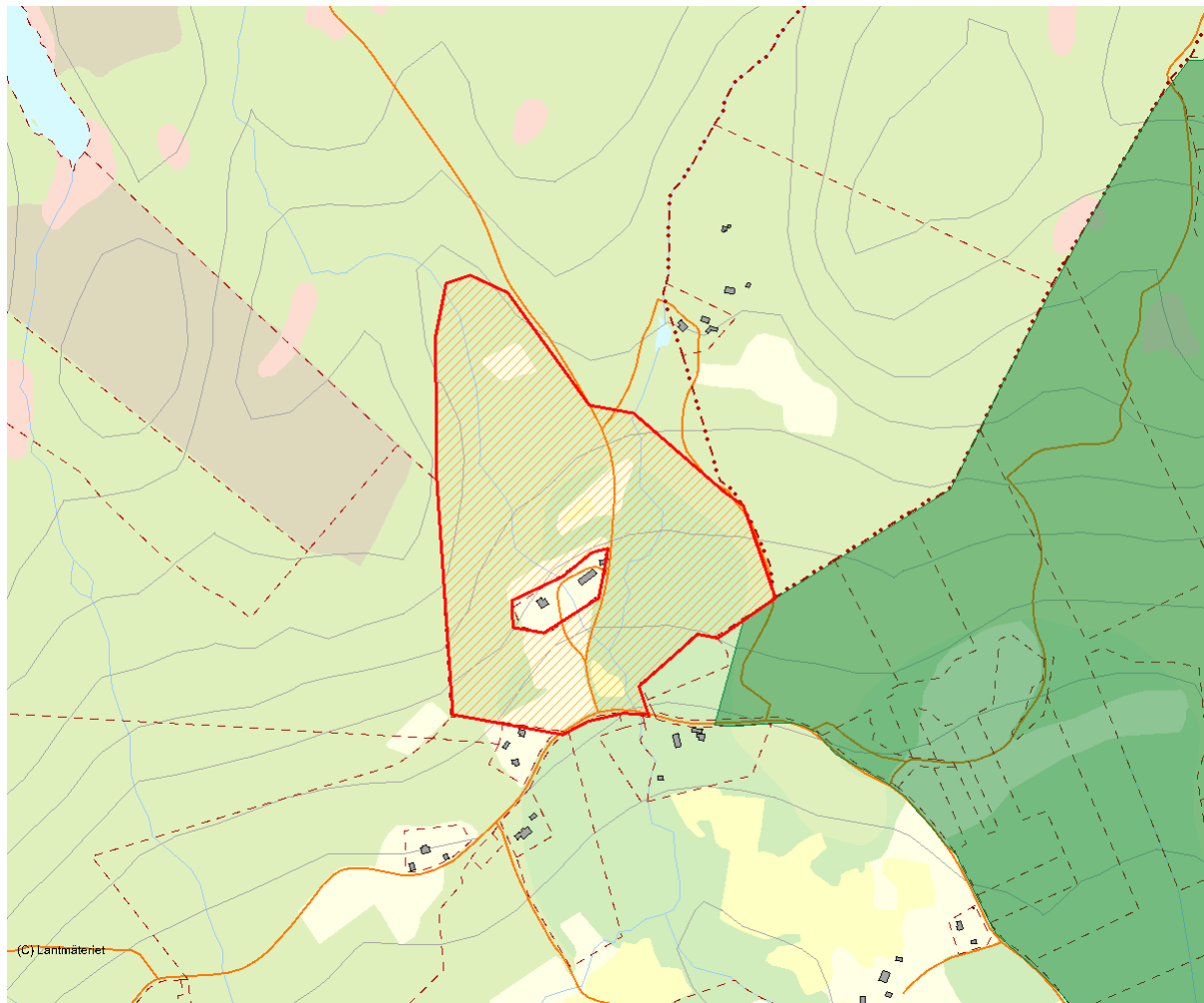
Länsstyrelsens bedömning

De höga naturvärdena är starkt knutna till de lövrika biotoperna i objektet, framför allt till ädellövs- och hasselbestånden. Här finns ett stort antal rödlistade trädlevande lavar och signalarter som är knutna till lövträd. Objektet fungerar som en värdefull förlängning av naturvärdena i Garphyttans nationalpark. Det ligger dessutom delvis inom det område som bedömts vara av riksintresse

för naturvården. Objektet gränsar till värdefullt objekt på privat mark och ingår i ett kluster av värdefulla objekt. Det kommer sannolikt krävas skötselåtgärder som hindrar granens expansion in i området, samt för att bibehålla den relativt ljusöppna karaktären som gynnar den värdefulla lavfloran. De höga naturvärdena skyddas bäst på lång sikt genom bildande av reservat.

Källor

1. Länsstyrelsen i Örebro län. 1984. Naturvårdsöversikt Örebro län, publikation nr 1984:5. 2. Löfgren, L. & Andersson, M. 1998. Kilsbergen - Naturinventering för landskapsplanering. Örebro kommun och Hopajola. 3. T. Berglund, Steget före-gruppen i Örebro län. Muntliga uppgifter 2002.

Skala 1:10 000

2738 Angsjön

Kommun	Karlskoga	Totalareal	181 ha
Naturgeografisk region	28b	Areal land	123 ha
Objektskategori	U1	Areal vatten	58 ha
Markägare	Sveaskog	Areal produktiv skogsmark	49 ha

Areal värdekärna	30 ha	Areal skyddszon	0 ha
Areal utvecklingsmark	18 ha	Areal arronderingsmark	0 ha

Kriterier för urval

- Sammansatta ekosystem
- Värdefull livsmiljö för rödlistade arter
- Ingår i värdefull barrskogstrakt
- Hög grad av naturlighet
- Ingår i ett kluster av värdefulla områden

Beskrivning av området

Angsjön är en reglerad sjö med stora myr- och sumpområden längs med kanterna. Höjningen av vattenståndet har skapat stora delar flytande och vattendränkta mosspartier. Kvar ute på myrarna står enstaka döda torrträdk och rakor av tall. Det finns många öar och myrholmar med flerskiktad tallskog av varierad ålder och med en del äldre tall. I mitten av sjön finns en stor ö på 13 ha som är bevuxen med 100-årig naturskogsartad barrskog. Skogen är flerskiktad och olikåldrig, med omväxlande gles och tätvuxen skog. Provborrhade träd på ön gav en övre ålder för tall på 135 år och gran 115 år. På grund av stora klubbtickeangrepp är det mycket rikligt med grov död ved i form av torrträdk, högstubbar och lågor av gran. Ön har en stark prägel av luckdynamik och är rik på hänglavar. Norr om sjön finns en kalkbarrskog intill ett kärr med starkt kalkpåverkad flora. Längs sjöns stränder växer den rödlistade hårklomossan och objektet hyser flera signalarter knutna till rikare mark, bl a låsbräken och underviol.

Spår av bäverns födosök i Angsjön. Foto: Henrik Josefsson

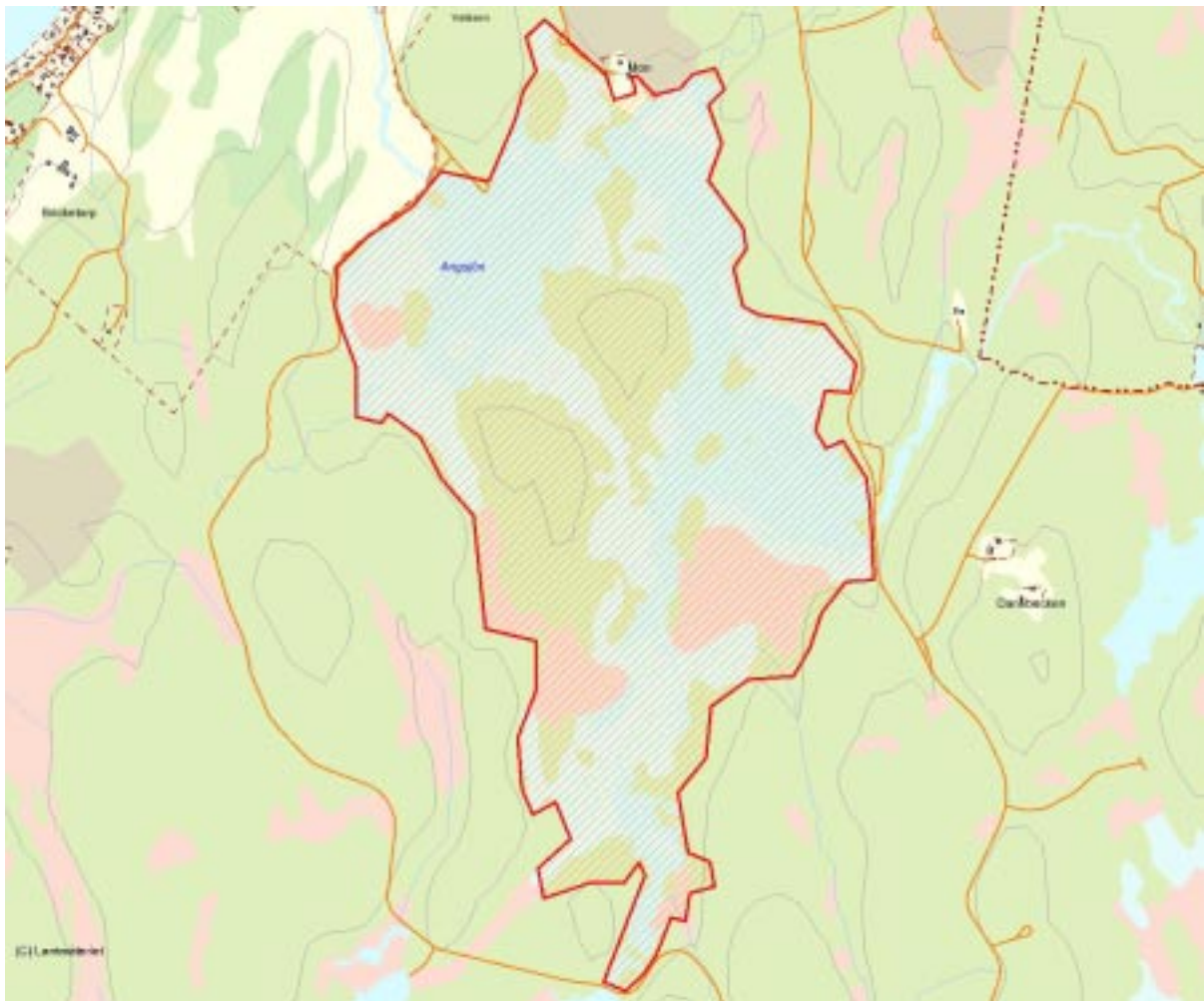
Länsstyrelsens bedömning

Objektet Angsjön bildar tillsammans med omkringliggande myrområden, öar och myrholmar en spännande mosaik med inslag av naturskogsartad skog. Stora värden finns knutna till den grovvuxna grandominerade skogen på den stora ön, där mängden död ved är mycket stor. Den rödlistade hårklomossan förekommer i sjön och kalkbarrskogen i norr hyser

flera kalkgynnade signalarter. Hårklomossan är en ansvarsart för regionen och ett reservat ligger i linje med de rekommendationer som finns kring bevarandet av artens lokaler (Hylander 2003). Objektet ligger i Kilsbergen som av Länsstyrelsen utpekats som en värdefull barrskogstrakt och ingår i ett kluster av värdefulla objekt.

Källor

1. Hylander, K. 2003. Åtgärdsprogram för bevarande av hårklomossa, *Dichelyma capillaceum*. Naturvårdsverket (remissutgåva). Länsstyrelsen i Örebro län. 1984. 2. Naturvårdsöversikt Örebro län, publikation nr 1984:5. 3. Löfgren, L. & Andersson, M. 1998. Kilsbergen - Naturinventering för landskapsplanering. Örebro kommun och Hopajola.

Skala 1:20 000

2743 Murstenstjärnarna

Kommun	Lekeberg, Örebro	Totalareal	94 ha
Naturgeografisk region	27	Areal land	78 ha
Objektskategori	U1	Areal vatten	17 ha
Markägare	Fortifikationsverket	Areal produktiv skogsmark	66 ha

Areal värdekärna	49 ha	Areal skyddszon	0 ha
Areal utvecklingsmark	7 ha	Areal arronderingsmark	9 ha

Kriterier för urval

- Större naturskog
- Representativt för regionen
- Ingår i värdefull barrskogstrakt
- Berör befintligt Natura 2000-objekt
- Gränsar till värdefullt område utanför det statliga innehavet
- Ingår i ett kluster av värdefulla områden

Beskrivning av området

Objektet Murstenstjärnarna domineras av senvuxen naturskogsartad tallskog på näringsfattig myr- och hållmark i en omväxlande mosaik. Det omfattar tre mindre tjärnar och sträcker sig fram till stranden av Gilsåssjön. I söder angränsar det till det blivande reservatet Dunderklintarna, som är av riksintresse för naturvården och delvis Natura 2000-område. Objektet är representativt för skogarna på Kilsbergens flacka höjdplatå. Typiskt för dessa skogsmarker är stora terrängtäckande myrar, samt många små tjärnar och stora sjöar. Träden är ofta senvuxna och skogs- och myrmosaiken har en vildmarkskaraktär av norrländskt snitt. Det gör Kilsbergen till ett populärt friluftsområde, framför allt för invånarna i Örebro och Karlskoga. Tallskogen är mellan 100 och 130 år, med spridda äldre överståndare. Skogen är olikåldrig, flerskiktad och stundtals glesvuxen med inslag av gran och björk. Det finns ett måttligt inslag av död ved, mest i form av torrakor och enstaka lågor av tall. I de fuktiga delarna finns även död ved av gran och lövträd. Objektet är rikt på värdefulla element knutna till tallmiljöer, som senvuxna tallar och torrakor. Området är även intressant med avseende på tjäderförekomsten, bl a med en närliggande tjäderlek

och i Gäddtjärnen observerades den rödlistade smålommen med unge, vilket tyder på att häckning förekommer i närområdet.

Smålom ses ibland fiska i Murstenstjärnarna. Foto: Kjell Store

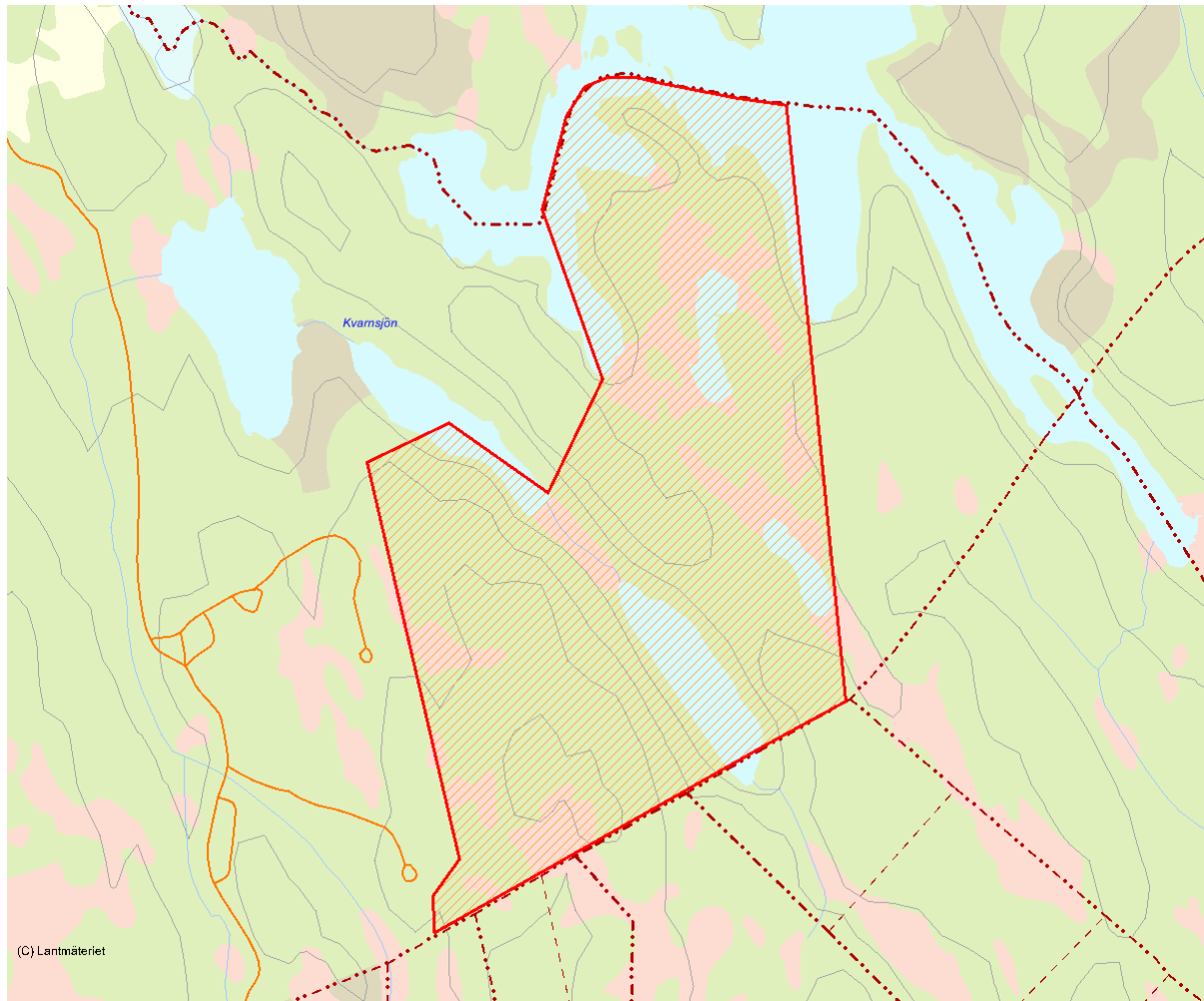
Länsstyrelsens bedömning

Objektet är skyddsvärt på grund av den naturskogsartade tallmiljön i kombination med skogs- och myrmosaiken. I dagens skogar råder det en allvarlig brist på naturskogsartad tallskog och genom att binda ihop området med det blivande naturreservatet

Dunderklintarna utformas ett större sammanhängande område med höga värden ur landskapsekologisk synvinkel. Objektet ligger i Kilsbergen som av Länsstyrelsen utpekats som en värdefull barrskogstrakt och ingår i ett kluster av värdefulla objekt.

Källor

1. Löfgren, L. & Andersson, M. 1998. Kilsbergen - Naturinventering för landskapsplanering. Örebro kommun och Hopajola. 2. M. Rosenberg, Kommunbiolog örebro. Muntliga uppgifter. 2001.

Skala 1:15 000

2754 Skvaleberget

Kommun	Örebro	Totalareal	21 ha
Naturgeografisk region	27	Areal land	21 ha
Objektskategori	U1	Areal vatten	0 ha
Markägare	Sveaskog	Areal produktiv skogsmark	21 ha

Areal värdekärna	11 ha	Areal skyddszon	0 ha
Areal utvecklingsmark	8 ha	Areal arronderingsmark	2 ha

Kriterier för urval

- Större naturskog
- Artrik
- Värdefull livsmiljö för rödlistade arter
- Ingår i värdefull barrskogstrakt
- Hög grad av naturlighet
- Gränsar till värdefullt område utanför det statliga innehavet
- Gränsar till befintligt naturreservat
- Ingår i ett kluster av värdefulla områden

Beskrivning av området

Skvaleberget ligger i sluttningen av Kilsbergen i ett område som av Naturvårdsverket (2000) bedömts vara av riksintresse för naturvården. Objektet är beläget kring Skvalebergets naturreservat där den rödlistade idegranen förekommer. Söder om reservatet finns flera små förkastningsbranter med bergstoppar och mindre dalar med gammelskog, klapperstensfält, block, lodytor och rasbranter. Skogen är i 140-årsåldern och består av äldre gran med tall, lind, ask, asp, idegran, björk, rönn och oxel, samt ett rikt buskskikt. Det finns gott om död ved av både barr- och lövträd och delar av sluttningen är kalkpåverkad med inslag av en kalkgynnad flora. Från väster rinner två bäckar ner genom reservatet. Längs med bäckarna växer ung tall med enstaka idegranar och ett fältskikt med kalkgynnade växter, bl a den rödlistade dunmossan. Norr om reservatet utbreder sig östvända flerskiktade barrskogsbranter med rikt lövinslag, med en övre ålder för gran på 145 år och 180 år för tall. Liksom i söder finns spridda förekomster av idegran. Området är varierat med flerskiktad skog, kalkstråk, klippväggar, block, hållmark, lodytor, fuktsvackor, torrträd samt solbelysta torra områden. Variationen av biotoper, mark- och luftfuktighet, samt solexponering borgar för en stor artrikedom av kärlväxter och kryptogamer. Sannolikt

är det även en värdefull insektmiljö. I objektet finns förutom tidigare nämnda rödlistarter även mindre hackspett och aspgelélav, samt signalarter som korallblylav, barkticka, purpurmylia och myskmadra.

Idegranen har en reliktförekomst i Kilsbergen och finns i skogarna vid Skvaleberget. Foto: K. Store

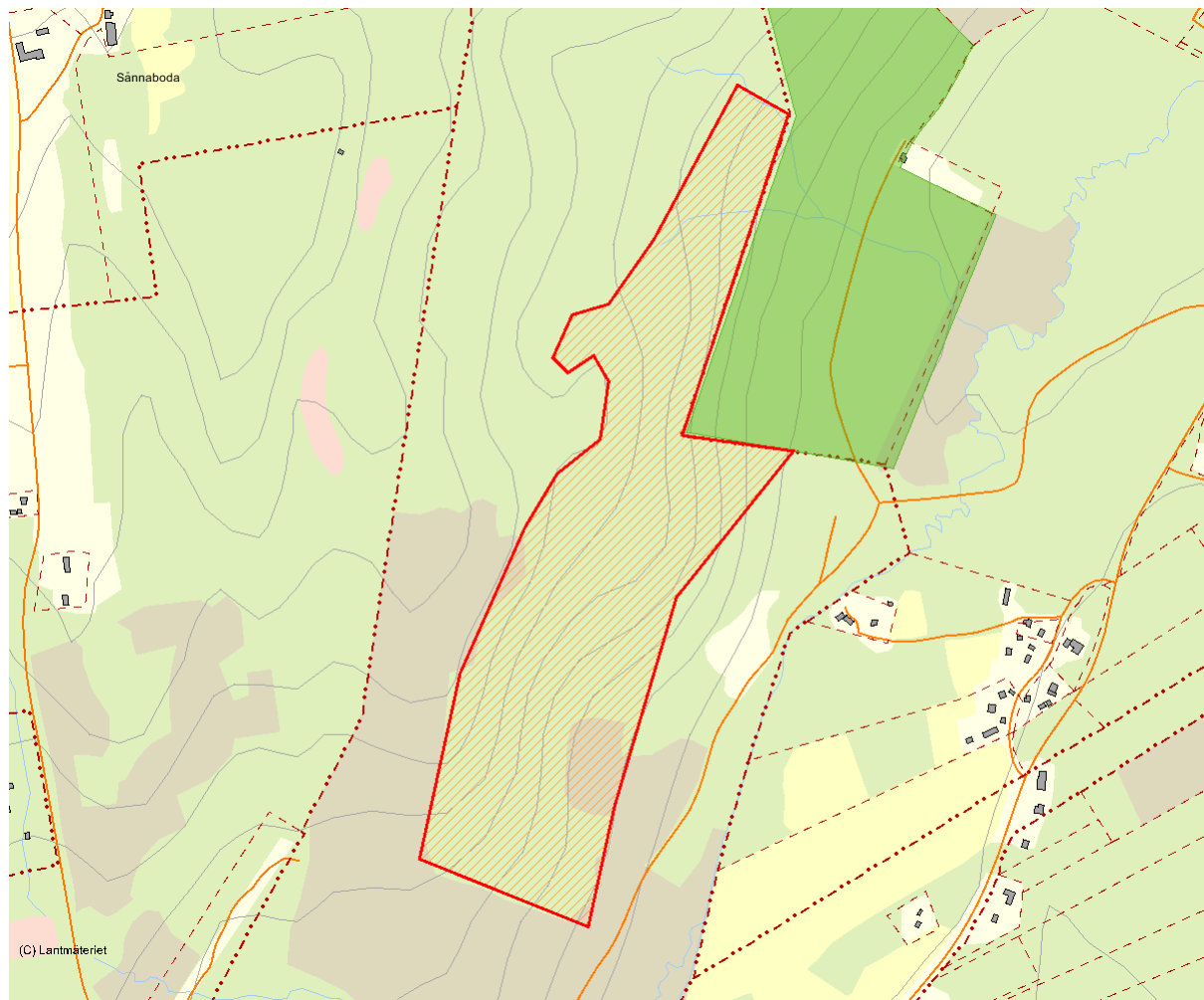
Länsstyrelsens bedömning

Skvaleberget har höga naturvärden knutna till den kalkrika och kuperade sluttningen med en rik växtlighet och flera rödlistade arter. Huvuddelen av skogen är flerskiktad och av hög ålder med ett stort lövinslag. Den stora variationen i objektet borgar för en stor artrikedom. Området är sedan länge känt för sin exceptionella flora. Även om inga inventeringar gjorts, så bör det vara en

intressant insektsmiljö. Objektet har stor betydelse för bevarandet av den biologiska mångfalden i länet. Skvaleberget ingår i Kilsbergen som av Länsstyrelsen utpekats som en värdefull barrskogstrakt, samt är av riksintresse för naturvården. Det gränsar både till ett befintligt reservat och till ett värdefullt objekt på privat mark, samt ingår i ett kluster av värdefulla objekt.

Källor

1. Länsstyrelsen i Örebro län. 1984. Naturvårdsöversikt Örebro län, publikation nr 1984:5. 2. Löfgren, L. & Andersson, M. 1998. Kilsbergen - Naturinventering för landskapsplanering. Örebro kommun och Hopajola.

Skala 1:10 000